Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 44 (20.012) • 1988 йил 21 февраль, якшанба • Баҳоси 3 тийин.

КПСС XXVII СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ!

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1988 йил 18 февраль қарори

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг КПСС Марказий Комитети Пленумида сўзлаган нутқи тўғрисида

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг «Революцион қайта қуришга — янгиланиш идеологияси» нутқидаги қоидалар ва хулосаларни якдиллик билан маъқуллайди. Нутқда қайта қуришнинг янги босқичи чуқур таҳлил этиб берилган, уни идеологик жиҳатдан таъминлаш программаси баён қилинган.

Пленум шуни таъкидлайдики, партия ташкилотларининг бутун идеологик фаолияти қайта қуришнинг асосий вазифасини ҳал этишга — туб иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга, бутун ижтимоий турмушни демократиялашга, ёш авлодга, меҳнаткашлар оммасига таълим ва тарбия беришга меҳнаткашларни, меҳнат коллективларини сафарбар этишга бўйсундирилган бўлиши лозим.

Пленум идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларнинг форма ва методларини қатъий янгилашни, совет жамиятини революцион тарзда янгилаш мақсадларига мувофиқ социал адолатни қарор топтиришни зарур, деб ҳисоблайди.

Пленум М. С. Горбачев нутқидаги ташқи сиёсат масалаларига оид қоидалар ва баҳоларни маъқуллайди, КПСС ҳамда Совет давлатининг халқаро муносабатларда тенг ҳуқуқлилик ва ялпи хавфсизлик принципларини қарор топтиришга қаратилган халқаро фаолиятининг инсонпарварлик мазмуни ва мақсадларини кенг тушунтириш муҳимлигини таъкидлайди.

Пленум КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюросига, иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар, район партия комитетларига, бошланғич партия ташкилотларига активларнинг, барча коммунистларнинг бутун диққат-эътиборини қайта қуришнинг ғоявий мазмунига, КПССнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлашга қаратиш, совет, касаба союз, комсомол, хўжалик органлари, идеология воситаларининг экономика соҳасида, социал сиёсатда ва маънавий турмушда барча кадрларнинг ўзаро қалин ҳамкорлигига эришиш зарурлигига эътибор беришни топширади. Сиёсий ишларнинг барча воситаларини ишга солиб, қайта қуриш ҳар бир коммунистнинг партиявий иши, ҳар бир граждaннинг ватанпарварлик бурчи бўлиб қолишига эришиш зарур.

КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарори

ЎРТА ВА ОЛИЙ МАКТАБНИ ҚАЙТА ҚУРИШ ҚАНДАЙ БОРАЁТГАНЛИГИ ВА УНИ АМАЛГА ОШИРИШ СОҲАСИДА ПАРТИЯНИНГ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми шуни таъкидлайдики, умумий таълим ва ҳунар мактабини, олий ва ўрта махсус таълимни қайта қуриш ҳозирги тарихий босқичда партия ҳал этаётган вазифалар комплексида алоҳида ўрин олиб турибди. Амалга оширилаётган ўзгартишларнинг мақсади ёшларга таълим ва тарбия беришнинг янги сифатини, кадрлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни таъминлаш, шу тариқа совет жамиятининг социал-иқтисодий ва маънавий тараққиётини жадаллаштириш, КПСС XXVII съезди ўртага қўйган вазифаларни ҳал этиш учун зарур шарт-шароитлар яратишдан иборат.

I.

1. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми халқ маорифи системасини қайта қуриш давомида партия, совет ва хўжалик органларининг, жамоат ташкилотларининг ўрта ва олий мактаб муаммоларига эътибори кучайганини қайд этади. Таълимнинг мазмунида, ўқувчиларга меҳнат тарбияси беришда баъзи ижобий ўзгаришлар рўй бермоқда. Ҳунар-техника таълими системасида кенг профилдаги ишчилар тайёрлаш ривожланмоқда. Олий мактаб, фан ва ишлаб чиқариш кучларини бирлаштириш жараёни кучаймоқда. Халқ маорифига ажратилаётган маблағлар кўпайди.

2. Шу билан бирга КПСС Марказий Комитети ўрта ва олий мактабдаги ўзгартишларнинг теранлиги ва суръатлари қайта қуришнинг янги босқичида жамиятнинг эҳтиёжларига мос келмаяпти, деб ҳисоблайди. Таълим ва тарбия усулларини такомиллаштириш, таълим-тарбия жараёнини техника билан таъминлаш ва бошқариш, педагоглар тайёрлаш сингари муҳим соҳаларда силжиш ҳозирча оз. Педагогика соҳасидаги илғор тажриба муносиб равишда оммалаштирилмаяпти.

КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленумидан аввал ишлаб чиқилган ислоҳот йўл-йўриқлари халқ маорифи системасини демократиялашга оид тадбирлар билан мустаҳкамланмаган эди. Уни амалга оширишга педагоглар, ота-оналар, кенг жамоатчилик доиралари, меҳнат коллективлари чинакамига киришмадилар. Ислоҳот давомида ўқув юртларининг фаолияти экстенсив равишда ривожланиб келган халқ хўжалигининг меҳнат ресурсларига бўлган эҳтиёжларини қондиришга йўналтирилар эди. Умумий таълим тайёргарлигини мактабда ҳам, ҳунар-техника таълими системасида ҳам ҳунар тайёргарлиги билан бирга қўшиш практикасида муаммолар ва чигалликлар келиб чиқди.

Ислоҳотни ўтказиш соҳасидаги ташкилотчилик иши етарли эмас. СССР Маориф министрлиги, СССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети, шунингдек, жойлардаги халқ маорифи органлари маорифни ривожлантиришнинг етилган муаммоларини ҳал этишда пассивлик, уқувсизлик кўрсатмоқдалар. Ўқитувчиларга ёрдам кўпинча умумий йўл-йўриқлардан, икир-чикир ишларни белгилаб беришдан иборат бўлиб қолмоқда. СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги олий ва ўрта махсус мактабни қайта қуриш соҳасидаги ишни авж олдиришда сусткашлик қилмоқда. Жойлардаги партия комитетлари, совет ва хўжалик органлари халқ маорифи масалаларини ҳал этишга зарур эътибор бермаяптилар. Кўпгина тармоқ министрликлари ва идоралари маорифнинг, ўқув юртларининг эҳтиёжларига қолдиқ принципи асосида ёндашишни секинлик билан бартараф этмоқдалар.

3. КПСС Марказий Комитети партия, давлат органлари, жамоат ташкилотлари олдига партия XXVII съезди қарорларига, КПСС Программаси қоидаларига мувофиқ, халқ маорифини қайта қуришда бурилишни таъминлаш вазифасини қўяди. Иқтисодий ва социал тараққиётнинг ҳал қилувчи омилларидан бири, инсоният орттирган маънавий бойликларни сақлаб қолиш, ривожлантириш ва авлоддан-авлодга ўтказишнинг қудратли воситаси бўлмиш маориф давлат сиёсатида устун бўлиши керак.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўқитувчи, муаллим бутун маориф системасини қайта қуришнинг ҳал қилувчи шахси эканлигига асосланади. Режалаштирилган ўзгартишларнинг муваффақияти унинг билимига, педагоглик маҳоратига, фаол, эътиқодли, эҳтиросли позициясига ҳал қилувчи даражада боғлиқдир. Партия ва совет органларининг бурчи — ўқитувчига муносабатни ҳеч кечиктирмай ва иккиланмай, қатъиян тубдан ўзгартиришдан, икир-чикир ишларда уни васийликдан халос этишдан, муаллимлик меҳнатига тўғри келмайдиган вазифалардан озод қилишдан, ижодкорона, новаторона изланишни қўллаб-қувватлашдан, асосий иш — ўқувчиларга таълим ва тарбия бериш учун унинг энг кўп вақтини бўшатиб беришдан иборат.

II.

1. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми маориф ислоҳоти йўл-йўриқларига ўзгартишлар киритиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди, бунда:

ёшларга умумий ўрта таълим бериш концепциясини келгусида малакали ишчи ва мутахассис кадрлар тайёрлаш, шахсни ҳар томонлама камол топтириш учун база сифатида шакллантириш ва амалга ошириш;

умумий таълим, ҳунар мактабини ва олий мактабни техника билан кенг миқёсда қайта қуроллантириш, ўн учинчи беш йилликдан бошлаб халқ маорифи тараққиётини планлаштиришда илмий асосланган нормативларни қўлланиш;

халқ маорифи соҳасида идоравий тўсиқларни олиб ташлаш ва амалда ягона давлат сиёсатини ўтказиш, ўқув юртлари, илмий ва ишлаб чиқариш коллективлари барча типларининг мустаҳкам ўзаро алоқасини йўлга қўйиш;

халқ маорифини ҳар томонлама демократиялаш, ўқув юртлари коллективларининг мустақиллиги ва масъулиятини ошириш;

педагог кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш системасини қайта тузиш, халқ маорифи соҳасидаги илмий-тадқиқот ишларини тубдан яхшилаш назарда тутилади.

Ҳунар мактабида ва ўрта махсус мактабда асосан ўрта таълим негизида ишчи ва мутахассислар тайёрлаш ривожлантирилиб, ёшларнинг тўлиқсиз ўрта мактабни битирганидан кейин ҳунар таълими олиши имконияти сақлаб қолинсин. Умумий таълим мактабида ишчи касбларини ўргатиш зарур шарт-шароитлар яратилишига қараб, ўқувчиларнинг ва ота-оналарнинг истагига мувофиқ амалга оширилсин.

2. Ёшларнинг умумий ўрта таълимига ўтилганлиги умумий таълим мактабининг жамиятдаги социал ролини тубдан ўзгартирди, унинг таълим ва тарбия самарадорлиги учун масъулиятини кескин оширди, социалистик мактабнинг ягона, меҳнат, политехника мактаби тарзидаги ленинча принципларини замонавий мазмун билан тўлдириш талабини қўйди.

КПСС Марказий Комитети бизнинг мактабимиз ягона мактаб бўлиши билан бирга уни битириб чиқувчи барча йигит-қизларга сифатли ўрта маълумот берадиган бўлишига ва улар олдида кенг имкониятлар очишига принципиал аҳамият беради. Таълим мақсадлари ва вазифаларининг бирлиги мактабларнинг хилма-хиллиги билан, ўқув планлари ва программаларининг мослашувчанлиги билан узвий равишда қўшиб олиб борилиши, педагогика соҳасидаги илғор тажрибага, таълим ва тарбиянинг новаторлик усулларига таяниши керак.

Ўқувчиларнинг индивидуал қобилиятларини ривожлантиришга биринчи даражали аҳамият бериш, уларнинг талаб ва эҳтиёжларига ҳамда майлларига мувофиқ табақалаштириб ўқитишни кенгайтириш лозим. Турли фанларни чуқур ўргатадиган ихтисослаштирилган мактаблар ва синфлар тармоғи кенгайтирилсин.

Мактаб ўқувчиларни ишлаб чиқариш меҳнатига, ижтимоий-меҳнат муносабатлари системасига активроқ жалб этишга кўмаклашиши, уларга хилма-хил меҳнат кўникмаларини ўргатиши керак. Ўқувчиларнинг меҳнати турмушнинг амалдаги талаб-эҳтиёжлари билан боғланган, жамият ва оила учун фойдали, мақсадга мувофиқ меҳнат бўлиши, билим ва шодлик манбаига айланиши лозим.

Мактабни политехникалаштиришни изчиллик билан чуқурлаштириш, янги технологиялар тўғрисидаги асосий тасаввурларни, замонавий иқтисодий, ҳуқуқий, экологик билимларни бериш, ўрта таълимнинг даражаси фан-техника ва маънавий тараққиёт талабларига доимо мувофиқ бўлишини таъминлаш зарур. Ёшларга касб-кор ўргатувчи кенг тармоқли давлат хизматини яратишни жадаллаштириш лозим, умумий таълим мактаби бу хизматнинг муҳим бўғини бўлиб қолиши керак.

Мактабдаги умумий таълим, меҳнат, умумий маданий ва ахлоқий тайёргарлик йигит ва қизларга касбни, меҳнат соҳасини, ўқишни давом эттириш йўлларини жамият манфаатларини назарда тутиб, онгли равишда танлаб олишда, ижтимоий-сиёсий турмушда фаол қатнашишда ёрдам бериши керак.

3. Ишчи кадрларнинг касб-кор ва умумий таълим тайёргарлиги юқори сифатли бўлишини таъминлаш, ишчилар синфи ёш авлодининг сиёсий ва гражданлик онгини ўстириш — социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришнинг энг муҳим шартидир. Ҳунар-техника таълими, халқ хўжалиги соҳалари ўқув-ишлаб чиқариш тармоғи системасининг бутун диққат-эътибори шу муҳим вазифани ҳал этишга қаратилиши зарур. Базавий корхоналар ҳузурида ҳунар-техника билим юртларини, шунингдек, мураккаб ва туташ касбларда ишлайдиган малакали ишчиларни тайёрлай оладиган тармоқлараро ихтисослаштирилган билим юртларини бундан буён ҳам ривожлантириш керак. Бирлашма ва корхоналар билан шартномалар асосида ишчи кадрлар тайёрлаш ҳамда қайта тайёрлаш тажрибаси ҳар томонлама кенгайтирилсин. Ҳунар таълимининг барча формаларида ишчи кадрлар тайёрлаш сифати устидан давлат назорати кучайтирилсин.

4. Партия, давлат ва хўжалик органлари, жамоат ташкилотлари олий ва ўрта махсус мактабни қайта қуриш соҳасидаги куч-ғайратларни оширишлари керак. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми режалаштирилган ўзгартишлар программаси комплекс тарзда амалга оширилиши керак, деб таъкидлайди. Мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш, улардан халқ хўжалигида оқилона фойдаланиш, илмий-тадқиқотларни янада ривожлантириш вазифаларини олий мактабнинг ишлаб чиқариш, практика билан алоқасини мустаҳкамлаш асосида ҳал этиш зарур.

Шу мақсадда:

жамиятнинг турли профил мутахассисларига бўлган талаб-эҳтиёжларини ўз вақтида қондиришни таъминлайдиган ва фан-техника тараққиёти талабларига, экономикани тубдан ислоҳ қилиш, демократиялаш ва ўз-ўзини бошқаришни ривожлантириш талабларига мос бўлиб тушадиган кадрлар тайёрлашнинг оқилона системаси шакллантирилсин. Барча ўқув юртларида мутахассислар тайёрлаш сифати оширилсин, кадрлар ва моддий-техникавий таъминот жиҳатидан заиф олий ўқув юртлари мустаҳкамлансин ёки зарурат туғилган тақдирда қайта тузилиб, етакчи университетлар ва институтларнинг филиалларига айлантирилсин;

олий мактабни ишлаб чиқариш ва фан билан яқиндан боғлашнинг самарали формалари зўр ғайрат билан жорий этилсин, олий мактабнинг халқ хўжалиги тармоқлари билан ўзаро алоқасида ташкилий-иқтисодий механизм такомиллаштирилсин; олий ўқув юртлари ва корхоналарнинг, илмий-тадқиқот институтлари ва икки ёқлама бўйсунишдаги (Фанлар академияларига ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига қарашли) лабораторияларнинг қўшма ўқув-илмий-ишлаб чиқариш комплекслари барпо этилсин. Олий ўқув юртларининг корхоналар ва бирлашмалар билан шартномавий муносабатлари ривожлантирилиб, битириб чиқувчиларни олий ўқув юртлари билан корхоналар ўртасида тузилган бевосита шартномаларга мувофиқ ишга юбориш кўзда тутилсин;

олий мактаб олимларининг умумдавлат аҳамиятига молик муаммоларни ишлаб чиқишга қўшаётган ҳиссаси анча кўпайиши таъминлансин. СССР Давлат плани комитети, СССР Фан

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг 19 февраль куни бўлиб ўтган мажлисида Марказий Комитет 1988 йил февраль Пленуми қарорларини бажаришни ташкил этишнинг биринчи навбатдаги масалалари кўриб чиқилди. Партия комитетларига, давлат органларига, жамоат ташкилотларига ўрта ва олий мактаб ислоҳотини Пленум йўл-йўриқлари асосида чуқурлаштириш ва кенгайтиришга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш таклиф этилди. М. С. Горбачевнинг Пленумда сўзлаган нутқидаги принципиал қоидаларга асосланиб, КПСС Марказий Комитетининг Секретариатига, жойлардаги партия органларига қайта қуришнинг янги босқичини идеологик жиҳатдан таъминлашни яхшилаш юзасидан амалий ишларни авж олдириш топширилди. Марказий Комитет Пленуми қатнашчилари билдирган танқидий мулоҳазалар ва таклифларни амалга ошириш тартиби белгиланди.

Сиёсий бюро СССР Министрлар Совети тақдим этган «СССРдаги кооперация тўғрисида» СССР Қонун лойиҳасини муҳокама қилди. СССР Конституциясига мувофиқ равишда Қонун лойиҳасида мамлакатимизда социализм қурилишининг ҳозирги босқичига татбиқан Лениннинг кооперация тўғрисидаги ғояларини ривожлантириш асосида кооперативлар фаолиятининг иқтисодий, ташкилий ва ҳуқуқий шартлари белгиланганлиги таъкидланди.

Узоқ вақт давомида кооперациянинг роли ва аҳамияти камситиб келинди. Унинг фаолияти соҳаси торайтирилиб, асосан қишлоқ хўжалиги ва қишлоқ аҳолисига савдо хизмати кўрсатиш билан чеклаб қўйилди. Натижада кооператив ҳаракатининг энг кучли жиҳатларига ва айниқса, кооперация ёрдамида товарлар ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш, одамларнинг ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондириш учун меҳнат ва материал ресурсларидан самарали фойдаланиш мумкин бўлган халқ хўжалиги ҳамда социал соҳаларда бу ҳаракатнинг энг кучли томонларига путур етказилди.

Янги Қонун кооперациянинг улкан потенциал имкониятларини рўёбга чиқариши, мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришда унинг ролини ошириши хўжалик турмушини демократиялаш жараёнини кучайтириши лозим, янги Қонун аҳолининг кенг табақаларини кооператив ҳаракатига жалб этиш учун шароит яратади.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси «СССРдаги кооперация тўғрисида» СССР Қонуни лойиҳасига ижобий муносабат билдириб, уни умумхалқ муҳокамасига қўйишни мақсадга мувофиқ, деб топди.

Кооператив ва якка тартибдаги меҳнат фаолиятининг баъзи масалаларига оид таклифлар қўллаб-қувватланди. Аҳолининг товарлар ва хизматга бўлган эҳтиёжларини янада тўлароқ қондиришга қаратилган кооперация ҳаракатини кенгайтиришда, одамларнинг бўш вақтларини тўғри ўтказишларини ташкил этишда халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ролини ошириш кўзда тутилмоқда.

Сиёсий бюро ҳукумат ишлаб чиққан РСФСР Ноқоратупроқ зонасида автомобиль йўллари қуриш ва уларни реконструкциялаш давлат программасини маъқуллади. 1988—1995 йиллар давомида автоном республикалар пойтахтлари ва область марказларини барча район марказлари билан, район марказларини эса колхозлар ва совхозларнинг марказий қўрғонлари, фермалар ва бошқа агросаноат объектлари билан боғлайдиган асфальт йўллар қуриш кўзда тутилмоқда.

Йўл қурилишининг ишлаб чиқариш базасини ривожлантириш, қурилишнинг ортиб бораётган ҳажмини ресурслар билан таъминлаш, лойиҳалаш сифатини, автомобиль йўллари қуриш ва улардан фойдаланишни яхшилаш юзасидан катта тадбирларни амалга ошириш зарур, деб топилди. Йўл қуриш ва уларни реконструкциялашда банд бўлган ходимларнинг меҳнатини ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг илғор формаларини қўлланиш учун зарур шарт-шароитларни яратиш белгиланди. Мажлисда давлат программасини амалга ошириш Ноқоратупроқ зонани ўзгартиришда, унинг экономикасини юксалтиришда, аҳоли турмушининг моддий ва маданий даражасини оширишда муҳим сиёсий ҳамда социал аҳамиятга молик эканлиги таъкидлаб ўтилди.

Ҳиндистон мудофаа министри К. Ч. Пант билан М. С. Горбачев ва Н. И. Рижков учрашувларининг, шунингдек, Д. Т. Язов олиб борган музокараларнинг натижалари кўриб чиқилди ва маъқулланди. Ҳиндистон раҳбарлари билан доимий мулоқотда бўлиш ва бир-бирларига мактуб юбориб туриш Осиёда ва умуман дунёда мустаҳкам тинчлик ва хавфсизликни таъминлашга қаратилган дўстона Совет — Ҳиндистон ҳамкорлигининг энг муҳим жиҳати бўлиб хизмат қилаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Сиёсий бюро ҳамма соҳаларда — сиёсат, савдо, экономика, фан, техника, мудофаа соҳаларида Ҳиндистон билан ҳамкорликни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йўли ўзгармас эканини тасдиқлади.

Сиёсий бюро Буюк Британия ташқи ишлар ва ҳамдўстлик ишлари министри Ж. Хау билан М. С. Горбачев ўртасидаги суҳбатлар ва Э. А. Шеварднадзе олиб борган музокараларнинг якунларини маъқуллади. Совет — Британия мулоқоти (бу мулоқотнинг йўналиши ва даражаси икки мамлакат раҳбарларининг учрашуви чоғида белгиланган эди) тобора жўшқин тус олмоқда. Бу мулоқот фақат икки томонлама муносабатларда эмас, шу билан бирга Европа ва жаҳон сиёсатида ҳам муҳим омил бўлиб қолиши мумкин.

Совет — Британия муносабатларида вужудга келган ижобий тенденцияларни мустаҳкамлаш, ҳамма соҳалардаги алоқаларнинг таркиб топаётган инфраструктурасини чуқурлаштириш ва кенгайтириш, ҳамкорликнинг ўзини оқлаган турларини ҳам, шунингдек, узоқ келажакка мўлжалланган янги турларини ҳам ривожлантириш муҳимлиги таъкидланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлисида партия ва давлат қурилишининг бошқа баъзи масалалари юзасидан қарорлар қабул қилинди.

МУКОФОТ ТОПШИРИЛДИ

19 февраль куни Кремлда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев Сиёсий бюро аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. В. Шчербицкийга Ленин орденини топширди. У Коммунистик партия билан Совет давлати олдидаги катта хизматлари учун мукофотланган эди.

Мукофотни топшириш чоғида А. А. Громико, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Тализин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добринин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, И. В. Капитонов ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

(ТАСС).

Нутқлар тўплами

«Партиялар ва ҳаракатларнинг Улуғ Октябрь 70 йиллигини байрам қилиш учун келган вакиллари учрашуви» тўплами босмадан чиқди. Тўпламга партиялар ва ҳаракатлар вакилларининг 1987 йил 4-5 ноябрда Москвада ўтган учрашувидаги нутқлари, шунингдек учрашув вақти чекланганлиги туфайли унда сўзланмаган, аммо нотиқларнинг нутқлари билан бир қаторда «Правда» газетасида эълон қилинган нутқлар текстлари киритилган.

Тўпламни Сиёсий адабиёт нашриёти босмадан чиқарди.

(ТАСС).

Кадрлар ўқуви

Тошкент Олий партия мактаби ҳузуридаги партия, совет ва идеология кадрлари малакасини ошириш факультетида тингловчилар навбатдаги группаси ўқишни битирди. Унинг составида Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон Компартиялари Марказий Комитетларининг масъул ходимлари, область партия комитетларининг қишлоқ хўжалик масалалари билан шуғулланувчи секретарлари, қишлоқ район партия комитетларининг секретарлари бор эди.

Машғулотлар жараёнида тингловчилар социализмни такомиллаштириш назарияси ва практикаси масалаларини, партия кадрлар сиёсатининг, ташкилий-партиявий ишларнинг, қайта қуришнинг янги босқичида совет жамияти ҳаётининг барча соҳаларини кенг кўламда демократиялаштириш муҳим проблемаларини кўриб чиқдилар. Янгича хўжалик юритиш шароитларида агросаноат комплексига партия раҳбарлигини яхшилаш йўлларини кўриб чиқишга алоҳида эътибор берилди. Фан-техника тараққиётини ривожлантириш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш масалалари муҳокама қилинди. Социал проблемаларни ҳал этишга, маҳсулот сифатини оширишга каттагина ўрин берилди.

Бўлиб ўтган сайёр машғулотлар чоғида тингловчилар Сирдарё, Ўрта Чирчиқ ва Чиноз районлари партия комитетларининг иш тажрибаси билан танишдилар. Савдо ва маиший хизмат корхоналарининг иш тажрибалари билан танишиб чиқишга бағишланган машғулотлар ҳам бўлиб ўтди.

Партия ишининг асосий йўналишлари, жамиятимиз ривожланишининг бурилиш босқичида давлат ва жамоат ташкилотлари фаолиятининг янгича шакл ва методлари кўриб чиқилди. Орттирилган тажрибалар кенг кўламда баҳам кўрилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. Н. Лобко, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ташкилий-партиявий ишлар бўлимининг мудири П. В. Догонкин, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов, Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси Ҳ. Алимова, Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг раиси В. А. Хайдуров, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари — республика Госпланининг раиси И. Искандаров, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Қ. Ҳ. Маҳамадалиев, С. У. Султонова, Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон Компартиялари Марказий Комитетларининг масъул ходимлари, республика партия ва комсомол комитетлари, министрликлари, идораларининг раҳбарлари, олимлар тингловчилар ҳузурида сўзладилар.

(ЎзТАГ).

ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ МАСАЛАЛАРИ — ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

20 февраль куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги партия-хўжалик активлари мактабида навбатдаги машғулот бўлди. Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг проректори, экономика кафедрасининг мудири, иқтисод фанлари доктори, профессор В. А. Эм «Тўла хўжалик ҳисобини ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашни амалга оширишнинг долзарб масалалари» мавзусида лекция ўқиди.

(ЎзТАГ).

ЎРТА ВА ОЛИЙ МАКТАБНИ ҚАЙТА ҚУРИШ ҚАНДАЙ БОРАЁТГАНЛИГИ ВА УНИ АМАЛГА ОШИРИШ СОҲАСИДА ПАРТИЯНИНГ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

ва техника давлат комитети, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги ҳамда СССР Фанлар академияси билан биргаликда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1991—2005 йилларга мўлжалланган концепциясини ишлаб чиқиш пайтида олий мактабдаги илмий-тадқиқотларни ривожлантиришга давлат маблағининг улушини кўпайтиришни кўзда тутсинлар.

СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, тармоқ министрликлари ва идоралари ўрта махсус мактабни сифат жиҳатдан янги поғонага кўтаришлари, кадрлар тайёрлаш структураси ва мазмунига, таълим-тарбия жараёнини ташкил этиш усулларига ўз вақтида ўзгартишлар киритишлари лозим. Мазкур ўқув юртларининг фаолияти бошланғич меҳнат коллективларининг ташкилотчиларини, техника ва технологиянинг энг янги йўналишлари бўйича ишлайдиган мутахассисларни тайёрлашга тўлиқроқ қаратилсин.

5. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми министрликлар ва идоралар, партия ташкилотлари зиммасига кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш давлат системасини барпо этиш юзасидан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ишлаб чиққан тадбирларни амалга оширишга алоҳида эътибор беришни топширди. Олий ва ўрта махсус мактабнинг, ҳунар-техника билим юртларининг имкониятларидан энг кўп даражада фойдаланиб, оммавий ишлаб чиқариш таълимининг турли шаклларини ҳар томонлама ривожлантириб, ўқув юртларининг тегишли тармоғини вужудга келтиришни ниҳоясига етказиш зарур.

6. СССР Министрлар Советига КПСС Марказий Комитети Пленумидаги муҳокамани эътиборга олиб, умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилиш, олий ва ўрта махсус таълимни қайта қуриш юзасидан илгари қабул этилган ҳужжатларга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни ишлаб чиқиш топширилди.

III.

1. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми КПСС XXVII съездининг мамлакатда таълим ва тарбиянинг барча бўғинларини — мактабгача ва мактабдан ташқари муассасаларни, умумий таълим ва ҳунар-техника мактабини, олий ва ўрта махсус ўқув юртларини, кадрларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш системасини ўз ичига оладиган узлуксиз таълим системасини вужудга келтириш тўғрисидаги стратегик йўл-йўриғини амалга оширишни амалий вазифа қилиб қўяди. Ўз маълумотини ошириш ҳар бир кишининг ички эҳтиёжи, кундалик иши, совет турмуш тарзининг ажралмас таркибий қисми бўлиб қолиши керак.

Ҳар бир кишига хилма-хил таълим формалари, шу жумладан, экстернат, сиёсий ва иқтисодий ўқув системаси, халқ университетлари, турли курслар, лекторийлар орқали ўз билимини доимо тўлдириш имкониятини бериш муҳимдир. Шу мақсадда оммавий ахборот воситаларидан, айниқса, телевидение ва китоб нашриётчилигидан активроқ фойдаланиш зарур. Билим олишга, маънавий ўсишга интилиш кенг миқёсда рағбатлантирилиши, жамоатчилик, давлат томонидан эътироф этилиши лозим.

2. Мактаб ишини ташкил этишнинг ленинча принципларини янада тўла-тўкис рўёбга чиқариш, халқ маорифини бошқаришнинг замонавий демократик структурасини вужудга келтириш ўрта ва олий мактабни қайта қуришни жадаллаштиришнинг ҳал қилувчи шартидир.

Шу мақсадда ўз-ўзини бошқариш негизларини кенг ривожлантириш, ўқув юртларига мустақиллик, бунинг учун зарур бўлган ваколатлар бериш, уларнинг ёш авлодга таълим ва тарбия беришнинг юксак сифати учун бўлган масъулиятини ошириш талаб қилинади. Мактабларда ва ҳунар-техника билим юртларида жамоат органлари бўлган советлар тузиш, уларга педагог ходимлар билан бир қаторда ўқувчиларнинг, меҳнат коллективларининг, жамоат ташкилотларининг, ота-оналарнинг вакилларини кенг миқёсда киритиш мақсадга мувофиқдир. Олий ва ўрта махсус ўқув юртларини бошқаришда коллегиал, демократик усуллар ривожлантирилсин. Ўқув юртлари ва уларнинг асосий бўлинмалари раҳбарларини сайлаб қўйиш ҳамда уларнинг ҳисоб бериб туришлари изчиллик билан амалга оширилсин.

Район ва шаҳарлардаги халқ депутатлари Советлари ҳузурида давлат-жамоат бошқарув органлари, конференцияларда сайланадиган халқ маорифи кенгашлари тузиш мақсадга мувофиқ деб топилсин. Уларнинг вазифаси таълим ва тарбиянинг илғор тажрибасини қўллаб-қувватлаш ҳамда оммалаштиришдан, педагогика умумий таълимини ривожлантиришдан, ўқув юртларининг моддий таъминотини яхшилаш чораларини кўришдан иборат.

Халқ маорифи барча бўғинларининг ўзаро алоқасини кучайтириш, уларнинг бошқарув органларини бирлаштириш учун шарт-шароит яратиш йўлини ўтказиш лозим.

Халқ маорифини қайта қуришни илмий жиҳатдан таъминлашда СССР Педагогика фанлари академиясининг роли ва масъулияти оширилсин, у қайтадан тузилиб, унга идоралараро тус берилсин, олимларнинг куч-ғайратлари шахсни вояга етказиш, узлуксиз таълим, коммунистик тарбиянинг энг муҳим муаммоларини комплекс ишлаб чиқишга қаратилсин.

3. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми халқ маорифининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, уни техникавий жиҳатдан реконструкция қилиш соҳасида катта тадбирларни амалга ошириш зарурлигини таъкидлайди.

Уни ривожлантиришга ажратилаётган маблағлар кўпайтирилсин, шу тариқа мактабгача тарбия муассасаларига бўлган эҳтиёж тўлиқ қондирилиши таъминлансин; мактабларда асосан бир сменали машғулотларга ўтилсин; педагогика олий ўқув юртларининг, ўқитувчилар малакасини ошириш институтларининг самарали ишлаши учун зарур шарт-шароитлар яратилсин; ҳар бир район ва шаҳарда мактабдан ташқари муассасалар комплекси вужудга келтирилсин; олий, ўрта махсус ва ҳунар мактабининг моддий базаси анча мустаҳкамлансин; муаллимларнинг, студентлар ва ўқувчиларнинг социал-маиший шароитлари яхшилансин, СССР Госплани, СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ҳар бир республикада ва регионда шу вазифаларни ҳал этишнинг аниқ муддатларини белгилаб олсинлар.

Ўқув юртларини техникавий жиҳатдан қайта қуроллантиришга оид кенг миқёсли тадбирлар амалга оширилсин. Халқ маорифи системасида ҳам, шунингдек, халқ хўжалиги тармоқларида ҳам таълимнинг дунёдаги даражага мос келадиган замонавий техникавий воситалари, ўқув ва ўқув-илмий асбоб-ускуналар, приборлар, болалар ўйинчоқлари ишлаб чиқиш ва ишлаб чиқаришни кенгайтириш кўзда тутилсин. Таълим-тарбия муассасаларининг замонавий лойиҳаларини ишлаб чиқиш жадаллаштирилсин ва уларни шу лойиҳалар асосида қуришга қисқа муддатларда ўтиш таъминлансин.

Дарсликлар ва ўқув қўлланмалари, педагогика адабиётлари тайёрлаш ҳамда нашр қилиш ишини тубдан яхшилаш зарур. Ўқувчиларнинг, ўқитувчиларнинг, ота-оналарнинг шундай адабиётга бўлган талаб-эҳтиёжи тўла-тўкис таъминлансин, эркин сотиш учун дарсликларни қўшимча чиқариш ташкил этилсин.

IV.

1. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўқувчи ёшларнинг коммунистик тарбиясини кучайтиришни, уларнинг онгини қайта қуриш руҳида шакллантиришни партия, совет, жамоат ташкилотлари, педагогика коллективларининг энг муҳим вазифаси, деб ҳисоблайди. Ёшларда диалектик тафаккурни ҳосил қилиш, партиянинг жамият турмуши барча соҳаларини янгилаш борасидаги назарий ва амалий фаолияти бирлигига асосланиб студентлар ва ўқувчиларда «мукаммал революцион дунёқараш»ни (В. И. Ленин) шакллантириш — энг муҳим вазифадир. Партия XXVII съездининг, КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорлари ва материалларида, ўртоқ М. С. Горбачевнинг «Октябрь ва қайта қуриш: революция давом этмоқда» мавзуидаги докладида, унинг ушбу Пленумдаги нутқида баён этилган ғояларнинг бойлиги тушунарли тилда чуқур кўрсатиб берилсин. Авлодларнинг давомийлиги ишонарли тарзда кўрсатилсин, мамлакатда рўй бераётган ўзгартишларнинг партия ва халқ қаҳрамонона ишлари билан чамбарчас боғлиқлиги тушунтирилсин, халқимизнинг буюк ўтмиши масъулият туйғуси билан ҳаққоний очиб берилсин, ёшлар социализм учун курашчиларнинг тарихий тажрибасини кўпайтиришга интиладиган қилиб тарбиялансин.

Жамиятшунослик фанларни ўқитишнинг бутун практикаси мустақил фикр юритиш қобилиятини ҳосил қилиши, турмуш диалектикасини акс эттирадиган илмий хулосаларни онгли равишда уқиб олишда ўқувчиларга ёрдам бериши керак. Ёшлар юксак ғоявийлик, илмий-материалистик қарашлар, ижтимоий ҳодисаларни аниқ синфий позицияларда туриб баҳолай олиш руҳида тарбиялансин.

2. Мактаб ўзининг бутун фаолияти билан меҳнат турмуши тарзини сингдириши, ўқувчилар ва студентларнинг асосий меҳнати бўлмиш ўқишнинг обрў-эътибори ва тарбиявий ролини ошириши керак. Ҳар бир ўқув юртида саботли ўқув меҳнати, илм олишга қизиқиб, ижодий, масъулиятли ёндашиш муҳитини қарор топтириш лозим. Талабчанликни ошириш билан бир қаторда аъло ўқишга қизиқтириш омиллари ҳар томонлама кучайтирилсин, ёшларнинг илмий ва илмий-техникавий ижодкорликда қатнашиши рағбатлантирилсин, бу ишнинг шакллари хилма-хиллаштирилсин. КПСС Марказий Комитети ўқиш вақтида студентлар ва ўқувчиларни таълим жараёни билан боғлиқ бўлмаган турли ишларга ҳамда тадбирларга чалғитишга йўл қўйиб бўлмайди, деб ҳисоблайди.

3. Ёшларни чуқурлашиб бораётган демократия шароитида яшаш ва ишлашга ўргатиш зарур. Шу мақсадда ўқув юртларида рўй-ростлик ва ошкоралик, ўқитувчилар билан ўқувчиларнинг, профессорлар билан студентларнинг бир-бирига ўзаро ҳурмати ва ҳамкорлиги учун ҳамма шароитлар яратилсин; ўқувчилар ва студентларга мустақиллик руҳи сингдирилсин, уларнинг фойдали ташаббуси ва ижодига кенг уфқ очиб берилсин. Умумий, сиёсий ва ҳуқуқий маданият, социалистик демократизм маданияти тарбиялансин, ёшлар СССР гражданининг конституцион ҳуқуқлари ва вазифаларини чуқур тушунадиган бўлишларига ҳаракат қилинсин. Аҳолининг барча қатламларини, марказдаги ва жойлардаги ҳамма кадрларни қамраб оладиган ягона умумдавлат программаси тарзидаги юридик умумий таълим уюштирилсин.

4. Ёшларни ватанпарварлик ва интернационализм руҳида тарбиялашни анча кучайтириш талаб қилинади. Болаликдан Совет Ватанининг анъаналари ва қадриятларига, кўп миллатли мамлакатимизнинг буюк тарихига дахлдорлик туйғуси, ўз Ватанининг садоқатли ҳимоячиси бўлишдек муқаддас бурчни англаш туйғуси сингдирилсин. Ўқув юртларидаги бутун муҳит совет халқларининг интернационализми, дўстлиги ва қардошлиги руҳи билан суғорилсин.

Миллий-рус икки тиллилиги фаол ривожлантирилиши, СССР халқларининг тилларини совет кишилари миллатлараро мулоқот воситаси тарзида ихтиёрий қабул этган рус тилини ўрганиш ва ўқитиш тубдан яхшиланиши, мактабларда рус ва она тилларида биргаликда ўқитиш тажрибаси кенгайтирилиши лозим. Бошқа миллатларнинг ёшлари маҳаллий миллий тилни ўрганиши рағбатлантирилсин, қайси тилда ўқиш масаласида ҳеч қандай имтиёзлар ёки чеклашларга, маъмуриятчиликка йўл қўйиб бўлмайди.

5. Ёш авлоднинг коммунистик ахлоқини вужудга келтиришга, уни атеистик тарбиялашга эътибор кучайтирилсин. Ёшларга юксак маънавий эҳтиёжлар ва эстетик дидлар, жисмоний камолот эҳтиёжи вояга етказилиши зарур.

Болаларни, йигит ва қизларни эстетик тарбиялашни кучайтириш, уларда маънавиятсизликка, буржуазиянинг «оммавий маданияти» таъсирига қарши қатъий эътиқодни сингдириш мақсадида уларни жаҳон ва мамлакатимизнинг энг яхши ютуқлари билан батафсил таништириб бориш, бадиий ижодкорликни ҳар томонлама ривожлантириш, чинакам халқ санъатини маҳорат ва сабот билан тарғиб қилиш зарур. Мактаб билан бирга комсомол, касаба союзлари, ижодий союзлар, СССР Маданият министрлиги, СССР Кинематография давлат комитети, СССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети бу ҳақда ғамхўрлик қилишлари керак.

Ёшларни физкультура ва спортга кенг жалб қилиш учун қайси идорага қарашли бўлишидан қатъи назар, ўқув юртлари, спорт жамиятлари, корхоналарнинг мавжуд базалари мустаҳкамлансин ва улардан самарали фойдаланилсин, физкультура кадрларини тайёрлаш яхшилансин, шу мақсадда халқ маорифи органлари, СССР Физкультура ва спорт давлат комитети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг куч-ғайратлари бирлаштирилсин.

Ўқишдан ташқари вақтдаги, яшаш жойидаги тарбиявий ишни ҳар томонлама боийтишни КПСС Марказий Комитети энг зарур вазифалардан бири, деб ҳисоблайди. Бу ўриндаги бош вазифа — ҳар бир болани, ўсмирни, йигит ва қизни ўзи қизиққан иш билан шуғулланишга жалб этишдан, уларнинг бўш вақтини техникавий ва бадиий ижодкорлик, спорт, туризм билан тўлдиришдан иборат. Ёшларнинг ҳаваскорлик бирлашмаларига доимий эътибор билан қаралсин, улар фаолиятининг ижтимоий-фойдали йўналишига, ёшларнинг соғлом қизиқишлари ва эҳтиёжларини қондиришга кўмаклашилсин.

6. Партия, совет, жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари, умуман жамият ахлоқий соғлом, маънавий бой, мустаҳкам оилани вужудга келтириш тўғрисидаги ғамхўрликни, оналар ҳақидаги ғамхўрликни, мамлакатнинг келажаги бўлган ёшлар ҳақидаги ғамхўрликни кучайтиришлари зарур. Ота-оналарнинг болалар тарбияси учун, уларни турмушга ва меҳнатга тайёрлаш учун бўлган масъулиятини ошириш зарур. Оила, мактаб, меҳнат коллективларининг ўзаро ҳамкорлиги чуқурлаштирилсин.

Шахсни камол топтиришнинг энг муҳим поғонаси, унинг кейинги ривожини кўп жиҳатдан белгилаб берувчи поғонаси бўлмиш мактабгача тарбия системаси алоҳида эътиборни талаб қилади.

7. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар, район партия комитетлари зиммасига болалар ва ёшларга таълим ҳамда тарбия бериш соҳасига сиёсий раҳбарлик даражасини қатъият билан ошириш, ўқув юртларининг иш мазмуни билан чуқурроқ шуғулланиш, пайдо бўлаётган муаммоларни билимдонлик ва ишчанлик билан ҳал этиш вазифасини юклайди. Ўрта ва олий мактабни қайта қуришда, ўқитувчи-муаллимлар корпусининг, шунингдек, ўқувчи ва студентларнинг куч-ғайратларини таълим ҳамда тарбия сифатини оширишга сафарбар этишда ўқув юртлари бошланғич партия ташкилотларининг роли кучайтирилиши, уларни мустаҳкамлаш ҳақида ғамхўрлик қилиниши керак.

Район ва шаҳар партия комитетлари мактаблар, ўқув юртлари, техникумлар партия ташкилотларининг сонли озлигини эътиборга олиб, уларнинг коллективлари турмушига партия аъзоси бўлган ўқитувчиларнинггина эмас, шу билан бирга коммунист ота-оналарнинг, базавий корхоналар партия ташкилотларининг, район ва шаҳар партия комитетлари ходимларининг кучи билан ҳам партиявий таъсирни оширишни таъминлашлари лозим.

Ўқитувчи кадрлар тайёрлашни тубдан яхшилаш, педагогика ўқув юртларига болалар билан ишлашга қизиқадиган, буни ўз вазифаси, деб биладиган энг яхши ёшларни танлаб олиш зарур. Ўқув юртлари раҳбарларини сайлаш тажрибаси, педагог кадрларнинг аттестацияси кенгайиб бораётганлиги педагоглик ишига зарур сиёсий, амалий ва маънавий фазилатларга эга бўлган муносиб ходимларни кўтариш учун партия ташкилотларининг масъулиятини оширади.

Партиянинг бутун идеологик иши ўрта ва олий мактабни муваффақиятли қайта қуришга, совет кишиси шахсини вояга етказиш яхлит жараёнининг энг муҳим бўғини бўлмиш узлуксиз таълим системасини кенгайтиришга фаол кўмаклашиши лозим.

8. Халқнинг маълумоти ва маданиятини ошириш совет ҳокимиятининг, унинг марказдаги ва жойлардаги органларининг энг биринчи вазифасидир. Пленум шуни таъкидлайдики, халқ депутатлари Советлари кенг жамоатчиликка таяниб, ёшларнинг умумий ўрта таълимини, уларга касб-кор ўргатишни ва уларни тайёрлашни, ишга жойлаштиришни, ўқув юртларининг, мактабгача ва мактабдан ташқари муассасаларнинг моддий базасини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришни, уларни кадрлар билан мустаҳкамлашни, педагогларнинг меҳнат, турмуш, дам олиш шароитларини яхшилашни таъминлаш соҳасидаги бутун ишнинг ташкилотчилари бўлиб майдонга чиқишлари керак.

9. Ленин комсомоли маорифни қайта қуришни, ёшларда билимга, касб-кор маҳоратига интилишни ривожлантиришни, уларни коммунистик ахлоқ, Ватанга хизмат қилишдек юксак гражданлик бурчи руҳида тарбиялашни ўз фаолиятининг энг муҳим йўналиши, деб билиши керак. Комсомол ташкилотларининг ишини ёшлардаги ижодкорлик, ишга масъулият билан муносабат нишоналарини ҳар томонлама ривожлантиришга, уларнинг хилма-хил қизиқишлари ва талаб-эҳтиёжларини қондиришга қаратиш, истеъмолчиликка ва тайёрга айёрликка қарши курашиш керак.

Пионер ишининг мазмунини янгилаш, уни болалар учун қизиқарли ва уларни камол топтириш учун фойдали қилиш зарур. Жамоатчилик, адабиёт ва санъат арбоблари пионер коллективлари билан фаол ишлашга даъват қилинсин. Пионервожатийларнинг ғоявий ва профессионал тайёргарлик даражаси оширилсин.

10. Ўқув юртларининг сермазмун ҳаёти, ёшларга таълим ва тарбия беришдан иборат хилма-хил вазифаларнинг муваффақиятли ҳал этилиши кенг жамоатчиликнинг, барча жамоат ташкилотларининг манфаатдорлик билан муносабатда бўлишига боғлиқ. Ўқитувчилар, муаллимлар, тарбиячилар, ўқувчилар ва студентларнинг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитларини яхшилаш — касаба союзларининг энг биринчи вазифасидир. Уларнинг бадиий ижодкорлик, соғломлаштириш-спорт иши моддий базасини мустаҳкамлаш соҳасидаги ташаббусини ҳар томонлама қўллаб-қувватласа арзийди. Совет халқи авлодларининг узлуксиз боғлиқлиги таъминланадиган, жамият маънавий-сиёсий бирлигини мустаҳкамлашнинг кўпгина вазифалари ҳал этиладиган таълим ва тарбия соҳасида уруш ва меҳнат ветеранлари, Бутуниттифоқ «Билим» жамияти, илмий ва инженерлик жамиятлари союзи, шунингдек, рационализаторлар ва ихтирочилар жамиятлари, ДОСААФ, ижодий союзлар, Совет маданият фонди ва бошқа ташкилотлар куч-ғайрат сарфлаши учун катта имкониятлар бор. В. И. Ленин номидаги Совет болалар фонди ва хотин-қизлар кенгашлари ана шу кўп қиррали ишларнинг ҳаммасида алоҳида роль ўйнашлари керак.

11. Халқ маорифи ислоҳотини чуқурлаштириш муносабати билан оммавий ахборот воситалари зиммасига масъулиятли вазифалар юклатилди. Телевидение ва радио, матбуот мактаб турмушини, мураккаб таълим ва тарбия жараёнини билимдонлик билан тўғри ёритишлари керак. Маорифни қайта қуришдаги ижобий силжишлар ва қийинчиликларни очиб кўрсатишда, педагоглик касбининг, у қиладиган оғир, фахрли меҳнатнинг обрўсини оширишда, халқ маорифи соҳасини ташкил этиш ва бошқаришдаги қолоқлик, догматизмни тугатишда оммавий ахборот воситаларининг ролини ошириш муҳимдир.

* * *

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми халқ маорифи, ёш авлодга таълим ва тарбия бериш иши партиянинг, жамиятнинг доимо диққат марказида бўлиши кераклигини таъкидлайди ва партия комитетлари, давлат органлари, жамоат ташкилотлари, совет ўқитувчилари, профессорлар ва муаллимлар, меҳнат коллективлари партия XXVII съездининг программавий йўл-йўриқлари изчиллик билан амалга оширилишини таъминлаш, халқ маорифи системасини сифат жиҳатдан янги поғонага кўтариш учун ҳамма ишни қиладилар, деб қатъий ишонч билдиради.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети 1988 йил 11 февралда «Якка тартибда уй-жой қуришни ривожлантиришни жадаллаштириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

Қарорда партия XXVII съезди ўртага қўйган 2000 йилга қадар ҳар бир совет оиласини алоҳида квартира ёки шахсий уй билан таъминлаш вазифасини бажаришда якка тартибда уй-жой қуришни анча кенгайтириш ва унинг сифатини яхшилаш алоҳида аҳамиятга эга бўлиши таъкидланади.

Қурилишнинг бу тури мамлакатда уй-жой проблемасини ҳал этишни жадаллаштириш учун аҳолининг ўз меҳнати билан қатнашиши ва унинг маблағларини жалб қилиш билан биргаликда совет кишиларининг сўнгги йилларда кўпайган пул даромадларини ва жамғармаларини янада тўлароқ ишга солишга, кадрларнинг муқим ўрнашиб қолишига, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қўшимча равишда етиштиришга, ёш авлоднинг меҳнат тарбиясига ва оиланинг мустаҳкамлашга кўмаклашади. Якка тартибда уй-жой қурилишини ривожлантириш пировард натижада инсон омилини активлаштиришнинг, миллий бойликни ва халқ турмуш даражасини оширишнинг энг муҳим йўналишларидан бири бўлиб қолади.

Шунга қарамай, кўпгина иттифоқдош республикаларда ва мамлакат районларида асосан давлат капитал маблағларини олишга умид боғлаш оқибатида якка тартибда уй-жой қуришга эътибор анча бўшашиб кетди, бинокорлик материалларини сотишга оид турли тақиқлашлар ва чеклашлар амал қилмоқда, бунинг натижасида қурилиш материаллари ҳажми анча камайди.

Қабул қилинган қарор якка тартибда уй-жой қуришга муносабатни тубдан ўзгартиришга, якка тартибда уй қуриб олишни ёки уни реконструкциялашни истаётган оилаларнинг эҳтиёжларини тезроқ қондиришга қаратилган.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка ва область партия комитетларига, иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларига, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларига, СССР министрликлари ва идораларига, корхоналар ва ташкилотларга, барча партия, совет, хўжалик, касаба союз ва комсомол ташкилотларига якка тартибда уй-жой қуришни ривожлантиришни инсон омилини кучайтириш, миллий бойлик ва халқ турмуш даражасини ошириш билан бевосита боғлиқ бўлган ғоят муҳим социал-сиёсий ва иқтисодий вазифа, деб ҳисоблаш тавсия этилди. Якка тартибда уй-жой қуришнинг аҳволини қисқа муддат ичида қатъиян яхшилаш, 1995 йилда умумий саҳни камида 60 миллион квадрат метр бўлган якка тартибда қурилган уйларни фойдаланишга топширишни кўзда тутиб, бундай қурилиш ҳажми анча кўпайтирилишига эришиш, бунинг учун мавжуд резервлар ва имкониятларни қидириб топиш ва улардан фойдаланишда ташаббускорлик ва қатъият кўрсатиш топширилди.

Якка тартибда уй-жой қурилишини ташкил этишни яхшилаш, уй қурувчиларга ер участкаси ажратиб бериш ва иморат қуришдаги асоссиз чеклашларни бекор қилиш, якка тартибда уй қурувчилар ширкатларини тузиш, уй-жой қурилиши пудрат ва хўжалик усулини ривожлантириш тадбирлари кўзда тутилади.

Якка тартибда уй қурувчиларнинг моддий-молиявий имкониятларини кенгайтириш мақсадида СССР омонат банкига қишлоқ жойларда яшовчи гражданларга ҳовли иморатлари билан биргаликда якка тартибда уй-жой қуриб олиш учун эллик йил давомида тўлаш шарти билан 20 минг сўмга қадар қарз беришга рухсат этилди. Шаҳарлардаги уй-жой қурувчиларга қарз бериш имтиёзлари анча кенгайтирилди. Чунончи, шаҳарларда якка тартибда уй қуриш учун бериладиган қарз миқдори 3 минг сўмдан 20 минг сўмгача кўпайтирилди, бу қарзни тўлаш муддати 10 йилдан 25 йилгача узайтирилди. Шахсий мулк ҳисобланган уйларни сотиб олиш учун ҳам ана шундай миқдорда қарз бериш белгилаб қўйилди.

Корхоналар ва ташкилотларга давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонунида кўзда тутилган ҳуқуқларга мувофиқ равишда якка тартибда уй-жой қурилишини ривожлантириш учун, биринчи навбатда уй-жой қурилаётган территорияларни инженерлик жиҳатидан обод қилиш ва социал инфраструктурани яратиш учун иқтисодий рағбатлантириш фондлари маблағларидан кенгроқ фойдаланиш тавсия этилди. Қарзни тўлашда ўз ходимларига уларнинг меҳнатга муносабати ва иш стажига қараб қарзнинг 50 процентигача миқдорда ёрдам бериш ҳам таклиф этилди. Улуғ Ватан уруши инвалидлари ва қатнашчиларига, маориф, соғлиқни сақлаш ҳамда бошқа бюджет ташкилотлари ходимларига ана шундай ёрдам кўрсатиш учун халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларига маҳаллий бюджет маблағларидан фойдаланишга рухсат этилади.

Бундан ташқари, корхоналар ва ташкилотларга қурилган уй-жойлар қийматининг қишлоқ жойларда камида 40 процентини 50 йил ичида ва шаҳарларда камида 50 процентини 25 йил ичида тўлаш шарти билан ўз ходимларига сотиш ҳуқуқи берилди.

Қарорда якка тартибда қуриладиган уйларни лойиҳалаштириш ва бевосита қуришни такомиллаштириш, илғор архитектура-план ечимларини, самарали қурилиш материаллари, шу жумладан маҳаллий қурилиш материалларини кенг қўлланиш асосида уларнинг сифатини яхшилаш ва қийматини арзонлаштириш тадбирларига алоҳида эътибор берилган. СССР Госстройига, СССР Госстройи ҳузуридаги архитектура ва шаҳар қурилиши давлат комитетига, СССР Архитекторлар союзи ва иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига мамлакатнинг турли районлари учун ана шу районларнинг табиати ва иқлимининг ўзига хос хусусиятларини ҳамда миллий турмуш анъаналарини ҳисобга олган ҳолда якка тартибда қуриладиган уйларнинг янги лойиҳаларини 1988—1989 йилларда ишлаб чиқиш топширилди. 1988 йилнинг биринчи ярмида лойиҳалаш ва қурилиш норматив ҳужжатларини якка тартибда уй-жой қуришнинг замонавий талабларига ва уй қурувчиларнинг ошиб бораётган эҳтиёжларига мувофиқлаштириш кўзда тутилмоқда. Якка тартибда уй-жой қурувчиларга ёрдам бериш учун лойиҳа ва қурилиш кооперативлари фаолиятига рухсат этилди.

Якка тартибда уй-жой қурилишнинг материал-техника базасини мустаҳкамлаш мақсадида ғишт, черепица ва бошқа маҳаллий бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш тадбирлари белгиланди. СССР қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги зиммасига йилига 5 миллион дона ғишт ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган юксак даражада механизациялаштирилган комплект ғишт заводи лойиҳасини ишлаб чиқиш, СССР Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги билан биргаликда ана шундай заводларни етказиб бериш вазифаси юклатилди.

Иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига социал соҳа объектларини қуришда якка тартибда уй-жой қурилиши анча кенгайтирилишини ҳисобга олган ҳолда асосий қурилиш материаллари, конструкциялари ва буюмлари билан ўзини ўзи таъминлашга ўтиш учун қатъий чоралар кўриш топширилди.

Якка тартибда уй-жой қурувчиларнинг эҳтиёжларини тўла қондириш учун СССР Госпланига, СССР Госснабига ва иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига қурилиш материаллари, буюмлари ва ускуналари бозор фондини зарур миқдорда кўпайтиришни таъминлаш топширилди.

Якка тартибда уй-жой қуриш, реконструкциялаш ва ремонт қилиш ишларини амалга оширишдан корхоналарнинг манфаатдорлигини кучайтириш учун бундай ишлар, шунингдек якка тартибда уй-жой қурувчиларга нақд пул ҳисобига қурилиш материаллари ва буюмлари етказиб бериш харажатлари бу корхоналар учун аҳолига пулли хизмат кўрсатиш юзасидан режалаштирилган топшириқларни бажариш ҳисобига киритилиши белгилаб қўйилди.

СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетига, СССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетига матбуотда, телевидение ва радиоэшиттиришларда якка тартибда уй-жой қуришни пропаганда қилишни кучайтириш ҳамда мамлакатда уй-жой проблемасини ҳал этишни жадаллаштиришнинг асосий йўналишларидан бири бўлган қурилишнинг ана шу тури мақсадлари, вазифалари ва имкониятлари тўғрисида аҳолини кенг хабардор қилишни таъминлаш топширилди.

СССР ҳукуматининг илгари амал қилиб келган якка тартибда уй-жой қурилишини чеклаб қўядиган барча қарорларини бекор қилиш мақсадга мувофиқ деб топилди. Иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига, СССР министрликлари ва идораларига ўзларининг мазкур қарорга зид бўлган олдинги ҳужжатларини ўз вақтида қайта кўриб чиқиш ва бекор қилишни таъминлаш топширилди.

* * *

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети партия ва совет органлари, жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективлари якка тартибда уй-жой қурилишини ривожлантиришда фаол иштирок этиб, бу билан уй-жой проблемасини ҳал этишни жадаллаштиришга ва совет халқи фаровонлигини оширишга салмоқли ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдирдилар.

ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

БУХОРО, 20 февраль. (ЎзТАГ). Бугун Бухоро область Советининг сессияси бўлиб ўтди. Унда СССР Олий Совети Президиумининг «Социалистик мулк сақланишини таъминлаш юзасидан Қорақалпоғистон АССР халқ депутатлари Советларининг иши тўғрисида»ги қарори асосида халқ депутатлари область Советининг вазифалари муҳокама қилинди. Область ижроия комитетининг раиси А. Ҳ. Тошкенбоев доклад қилди.

Депутатлар агросаноат комплекси ва табиатни муҳофаза этиш область Совети доимий комиссиясининг иши тўғрисидаги ҳисоботни ҳам муҳокама қилдилар. Аввалги сессияларда айтилган таклифлар ва танқидий мулоҳазалар қандай амалга оширилаётганлиги ҳақидаги ахборот тингланди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада музика санъатини ривожлантиришдаги хизматлари учун А. Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театри оркестрининг солисти ўртоқ Марк Наумович Поверга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист» фахрий унвони берди.

«Совет Ўзбекистони»га жавоб берадилар

ЎЗБЕКИСТОН ССР МАОРИФ МИНИСТРЛИГИ:

— Задарё районидаги 19-мактаб ўқитувчиларининг шикоят хати кўриб чиқилди. Камчиликларга йўл қўйганлиги учун район халқ маорифи бўлими мудири Ю. Отамирзаев вазифасидан бўшатилди.

Область халқ маорифи бўлимига Задарё районидаги қишлоқ мактаблари ўқитувчиларини кўмир билан тўла таъминлаш юзасидан кўрсатма берилди.

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ҲУНАР-ТЕХНИКА ТАЪЛИМИ БОШҚАРМАСИ:

— Нарпай районидаги 29-ҳунар-техника билим юртида таълим-тарбия жараёни ёмон аҳволда эканлиги тўғрисидаги ариза текширилди. Бунда бир қанча камчиликлар аниқланди. Ўқувчиларнинг дам олишини уюштиришда ва синфдан ташқари машғулотларда нуқсонларга йўл қўйилган. Тўгарак ишларига, спорт секцияларига, бадиий ҳаваскорлик машғулотларига етарли даражада эътибор берилмаган. Дам олиш кунлари клуб ишламайди. Бу камчиликлар билим юртининг педагогика кенгашида муҳокама қилинди.

Билим юрти директори Ю. Бердиев, директор ўринбосарлари С. Зоиров, Омоновлар қаттиқ огоҳлантирилдилар.

МАРҒИЛОН ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ ИЧКИ ИШЛАР БЎЛИМИ:

— Олтиариқ районидаги «Ленинград» колхозида яшовчи Х. Мамажоновнинг аризасида кўрсатилган фактлар қисман тўғри бўлиб, ҳақиқатан ҳам Марғилон шаҳар саноат моллари ярмаркасида калиш билан чайқовчилик қилиш ҳоллари қайд этилди. Масалан, шаҳарнинг Тинчлик кўчасида яшовчи У. Тешабоева, Охунбобоев районидаги «Намуна» совхозида истиқомат қилувчи А. Абдуллаева калиш билан майда чайқовчилик қилганликлари учун шаҳар халқ суди уларнинг ҳар биридан 50 сўмдан жарима ундириб олди. Шунингдек, майда чайқовчилик қилганликлари учун гражданлардан Н. Убайдуллаева, О. Мусажонова, М. Умрзоқовага нисбатан тегишли чоралар кўрилади.

Табиат ва инсон

Шу кунга келиб инсоният табиат билан тўқнашиш арафасида турибди. Экологик хавф ядро қуроли хавфи билан тенглашиб қолди. Бунга ўзимизнинг фақат табиатни бўйсундиришга қаратилган мутаассибона ҳатти-ҳаракатларимиз сабаб бўлди. Натижада Оролни адойи тамом қилиб, энди унинг йўқ бўлиб кетиши муқаррарлиги ҳақида бор андишани йиғиштириб қўйиб гапирмоқдамиз... Минбарлардан жинояткорона бу фожианинг айбдорларини топиб жазолаш, уларнинг ҳақиқий башарасини элга ошкор қилиш ҳақидаги чақириқлар эшитилиб турибди.

Мана бир неча йилки, шундоқ кўз ўнгимизда кўп миллионли пойтахт — Тошкент шаҳрининг ҳаёт-мамоти — сув, ҳаво манбаи бўлган Бўстонлиқ бошига Орол қисмати тушай деб турибди. Бу реал ҳақиқат эканлигини ҳозир олим ва мутахассислар очиқ-ойдин айтмоқдалар, бизни огоҳлантирмоқдалар.

Демак, «Иккинчи Орол» муаммосига «доялик» қилаётганларни архивлардан излашга ҳожат йўқ, улар сиз билан бизнинг орамизда юришибди. Ҳамон такаббурларча ишонч билан ўзлари билганча иш юритмоқдалар, ҳеч ким билан ҳисоблашмаяптилар. Ёзувчи Дадахон Нурий узоқ йиллар мобайнида Бўстонлиқнинг экологик қиёфасига оид факт ва ҳужжатларни ўрганди. Бир пайтлар республикамиз фахри ҳисобланган бу ўлканинг ҳозирги рутубатли аҳволи ҳақида «Бўстонлиқни қутқаринг!» деган публицистик мажмуалар туркумини ёзди.

Ёзувчи бонг ураётганидек «Табиатнинг бетакрор мўъжизаси бўлмиш Бўстонлиқдаги гўзал масканлар қаровсизликдан ёки тасодифий офатдан эмас, пала-партиш ҳатти-ҳаракатлар, бемаъни тазйиқлар остида емирилиб, рўдапо бўлиб бормоқда: бокира қиёфаси топталмоқда, саховатли ерлари ишдан чиқарилмоқда, тарихий обидалари вайрон бўлмоқда, ўтлоқ-яйловлари пайҳон қилиниб улар ўрни яйдоқ бўлиб қолмоқда, ўрмон, боғлар қисқариб кетмоқда, булоқлари қуриб бормоқда, сувлари ифлосланиб ҳар хил юқумли касалликлар тарқатувчи манбага айланиб бормоқда, ҳавоси бузилмоқда. Бунинг учун ҳаммамиз жавобгармиз».

Ориф АЛИМОВ,
Ўзбекистон табиатни муҳофаза қилиш жамияти республика Совети раисининг ўринбосари.

• Ёзувчи минбари

ЁНАЁТГАН ДАРАХТ

Дадахон НУРИЙ.

ЯҚИНДА Москвада истиқомат қилувчи таниқли ёзувчимиз халқ ўз удуми бўйича эъзозлаб келаётган Бўстонлиқдаги энг кекса дарахт маҳаллий «мутаассиб» атеистлар томонидан кесиб ташланганлигини марказий газета саҳифаларида ташвиш билан ёзди.

Ҳамюртимизки олисда яшаб туриб, шунчалик куюнчаклик қилаётган экан, биз, шу ўлканинг минглаб гектар дала-боғлари, ўрмонлари пайҳон қилиб юборилаётганда қаерда эдик! Нега, маддоҳона қилинган сафсаталарга лаққа тушиб, бу юрт учун катта йўқотиш келтириб чиқарувчи «мутаассиблик»нинг олди олинмади! Нега? Ўзидан ҳеч нарса йўқотмайдиган идоралар талаби итоатгўйлик билан бажарилаверди-ю, шу ўлканинг келажагига доир талаб ва мулоҳазалар ўртага кўндаланг қилиб қўйилмади!

Нега, «кумуш косадай денгиз, кенг дала-боғли замонавий қишлоқлар, оппоқ мармар кошоналардан иборат, эртаклардагидай курорт шаҳарчалари, қорли чўққиларга қадар ўрлаб кетган ўрмонлар»нинг жозибали манзараси муҳрланган макет ва чизгилар столимиз устига қўйилганда, Бўстонлиқни «гуркираб, яшнаб кетиши»га дарров ишона қолдик! Ахир буларнинг ҳаммаси фақат бир мақсад —идоравий фойдахўрликка қаратилган ёлғон ваъдалар экан-ку! Баъзи «замонавий посёлкалар»ни мустасно қилганда, дала-боғли қишлоқлар яшнагани йўқ, аксинча аҳволи танглашди, холос.

Бир пайтлар шифобахш булоқлари, чексиз яйловлари, баданни яйратувчи соф ҳавоси билан донғи кетган, тошкентликларнинг тенги йўқ оромгоҳи ҳисобланувчи бу ўлканинг ҳозирги реал ижтимоий-экологик аҳволи танг ҳолда.

Бўстонлиқнинг юрак қон томирларидан бири, Чотқолнинг «Олтин водийси» деб аташга муносиб Пскомни деярли ўттиз йилдан бери биламан. Шу водий номи билан аталувчи қарийб юз чақирим масофадан оқиб келадиган асов дарёнинг икки қирғоғида кўплаб аҳоли пунктлари, қишлоқлар жойлашган. Улар худди ям-яшил олам ичра муаллақ тургандек кўринади.

Ҳозир ҳийла файзи кетиб қолган Пском водийсини таъбир жоиз бўлса унча-мунча тазйиқларни писанд қилмайдиган баҳайбат дарахтга қиёс қилгим келади. Унинг узоқ-узоқлардаги тоғлар томон интилиб, катта-кичик жилғаларга «чирмашиб» кетган «шох»лари ҳали бақувват, навқирон. Аммо, илдизи эса касалманд, гўё хавфли қурт-қумурсқалар аста-секин кемираётганга ўхшайди.

Бутун территорияси Пском водийси бўйлаб чўзилиб кетган «Правда» газетасининг 50 йиллиги» совхозининг маркази Чорвоқ сув омбори ёнгинасидаги Нанай қишлоғида жойлашган.

1982 йилнинг эрта баҳори. Кун совуқ, ташқарида изғирин шамол эсарди. Совхоз идорасида ёшгина йигит билан суҳбатлашиб ўтирибмиз.

— Э, ака, нимасини айтасиз, бу ерларнинг олдинги файзи қолмади. Сабаби оддийгина. Мана, печкада ёнғоқ ғўласи ёнаяпти! Дарахтлар беармон ёқиляпти-ю, лекин ҳеч ким уни экиб кўпайтиришни, борларини сақлаб қолишни хаёлига келтирмаяпти. Чунки ҳамма бу ерда омонат яшаб тургандай. Ёшлар шаҳарга, иссиқ-совуқ суви, чинни ванналари бўлган уйларга кетиб қоляпти. Қишлоқларда эса, фақат қари-қартанглар...

Суҳбатдошим — совхоз комсомол комитетининг секретари Улуғбек Орифжонов куюниб айтаётган бу сўзларни тингларканман, беихтиёр хўжалик бўлимларидан бири — Полвонак қишлоғига ўтган йили бир ҳамкасбим билан қилган сафаримиз ёдимга тушди. Биз у ерда дастлаб 15 йилларча олдин бўлгандек. Ўтган йили борганимизда «ўзгариш»ларни кўриб ҳайрон қолдик. Ён дафтарга қуйидаги таассуротлар ёзиб қўйилган экан: «Ҳайҳотдай ҳовлининг бир чеккасидаги супада саксон ёшлар нари-берисидаги чол ва кампир мунғайиб ўтиришибди. Катта томорқани ўт-ўлан босиб кетган. Боғ қаровсиз.

— Болалар қани? — деб сўрадик улар билан саломалик қилишгач.

— Шаҳарда. Заводда ишлашади. Чунки бу ерда иш йўқ. Ҳафта ора гўшт, савзи-пиёз ташлаб кетишади. Шукур, аҳволимиз ёмон эмас!

Қарийб етмиш чақирим наридаги шаҳарда яшаб ишловчи, қишлоқни гўшт-ёғ, савзи-пиёз (!) маҳсулотлари билан таъминловчи полвонакли ёшлар анчагина. Ҳайтмат буваникига ўхшаш қаровсиз томорқалар, ўз ҳолига ташлаб қўйилган дов-дарахтлар, ҳатто ҳувиллаб ётган ҳовлиларни кўриб юрагингиз эзилади. Қишлоқ ташландиқ ҳолга келиб қолган. Биз аввал кўрган Полвонакка ўхшамайди...»

Ҳа, авваллари худди шу жойларни айланган киши серҳосил боғлар, кўм-кўк ўтлоқлар, олтин бошоқли буғдойзорлар-у, сабзавот-полиз маҳсулотлари етиштирилаётган пайкалларни кўриб, баҳри-дили очиларди. Яшиллик оламига бурканган қишлоқ файзи ҳам бошқача эди...

— Мен ўз қишлоғимни ташлаб кетгим келмайди, — дея сўзида давом этади Улуғбек чарсиллаб ёнаётган ёнғоқ ғўласидан нигоҳини оларкан ўртадаги жимликни бузиб. — Чунки ўша олдинги кўрганларим — гўзал манзаралар қўри тасаввуримда муҳрланиб қолган. Аммо ўғлим киндик қони тўкилган ерга содиқ бўлиб қолармикан? Шу савол мени қийнайди. Ахир ҳамма нарса остонадан бошланади дейдилар-ку! Халқда ҳам ҳамма мулла бўлиб кетаверса подани ким боқади, деган гап бор. Ҳозир кўпчилик ёшлар «пода» боқишга номус қиладиган бўлиб қолишган.

Бу фикрни социологларимиз қай йўсинда изоҳлайдилар билмайман-у, бироқ гурунгдошимнинг эндигина уч ёшга тўлиб-тўлмаган фарзандининг келажаги ҳақида қайғуриб гапириши мени хаёлга толдирди. Авлодлар келажаги ҳақида ўйлаш қандай яхши хислат! Биз мана шу олий хислатни унутиб, кўтара манфаатдорликка берилиб кетаётганимиз кўп хунук оқибатларни келтириб чиқармаяптимикан?

Бўстонлиқнинг қай бир гўшасига борманг, ёшлар қишлоқдан кетиб қолаётганлиги ҳақида афсусли гапларни эшитишингиз мумкин. Шу хусусда Улуғбекка савол билан мурожаат қилганимда у:

— Аслида ундай эмас. Мана, масалан бизнинг совхозда ер ҳам, қилинадиган ишлар ҳам тўлиб ётибди. Фақат жонкуярлик билан имконият яратишга келганда... Бизда номигагина комсомол ёшлар бригадаси бор, лекин бу бригаданинг ўз ери йўқ! Ёшлар йилда 3-4 ойгина турли бўлимларга бориб, «ёлланган» ҳолда ишлашади, холос. Бошқа пайт бекорчи, ҳамма ҳар ёққа тарқаб кетади... Шу орада бахт кулиб, шаҳардан иш топиб олганларга байрам... Биз мана шу қўнимсизликка чек қўйилиши, комсомол бригадаси «ўз» ерига эга бўлиши учун совхоз маъмуриятига бир неча бор таклиф билан мурожаат қилдик. Ахсарсой бўйларини бизга беришларини сўрадик, биз у ерда «Холматбува боғи»дай боғлар яратишимиз мумкинлигини айтдик. Аммо беришмади, худди, ўша эллик йил олдинги навқирон Холмат Халиловга айтилган гапни қайтаришди: «Бўлмайдиган иш. Хом хаёллик!» дейишди.

Суҳбатдошим тилга олиб ўтган, қишлоқнинг шундоқ кунчиқар томонида, ҳозиргача совхознинг асосий боғи ҳисобланувчи мевазорнинг ўзига хос тарихи бор.

«Холматбува боғи»... Тоғ бағирлаб қарийб ўн чақирим масофадан илон изи бўлиб оқиб келувчи анҳор ҳам шу одам номи билан аталади.

Ўз даврининг қаҳрамони — стахановчиси бўлган ёшгина Холмат колхоз янги барпо этилган йили баланд тоғлар оралаб оқиб келувчи Ахсарсой сувини Боломозор тепалигига келтириш ва у ерда янги боғлар барпо этиш режасини тузган. Бироқ, бу ҳайрли ишни қўллаб-қувватлаши, унга бош-қошлиқ қилиши лозим бўлган қишлоқ фаоллари бўлмайдиган иш, хом хаёллик дея Холматнинг шаштини қайтаришади. Аммо вужудида куч-ғайрат жўшиб турган йигит ўз аҳдидан қайтмайди, енг шимариб ишга киришади. Бир йил давомида ёлғиз ўзи меҳнат қилиб, тоғ-тошлар орасидан ариқ қазийди... Ҳозир ҳам ўша ариқдан сув оқиб турибди.

Холмат Халилов Боломозорга илк ниҳол ўтказаётган пайтларда «Янги турмуш» колхозининг икки жуфт ҳўкизи билан бир қўшомочи бор эди, холос.

Эллик йил ўтиб, комсомол ёшлар совхоз маъмуриятига мурожаат қилишган пайтда хўжаликнинг ўнлаб машина-тракторлари, уларга хизмат кўрсатадиган техника ремонти станцияси бор эди. Ҳамма нарса, ер ҳам, сув ҳам етарли эди. Фақат раҳбарларда уддабуронлик, эртани ўйлаб иш юритиш хислати етишмасди.

Улуғбек билан суҳбатдан сўнг совхознинг ўша пайтдаги директори Т. Назаровга ёшларнинг янги боғлар яратиш ҳақида таклифлари борлигини айтганимда, у киши айнан «бўлмаган хом хаёллик, бизда умуман ортиқча ер йўқ» дея қўл силтаганди.

Ваҳолонки, райондаги энг катта территорияга эга бўлган бу совхозда истаганча имконият бор эди. Биргина «Холматбува ариғи»нинг юқорисидан то Унгур яланглигигача чўзилган тоғ этакларида ўнлаб булоқлардан сув таралувчи, чексиз ёнғоқзор-у ўриқзорлар ташкил этса бўладиган теп-текис майдонлар мавжуд. Бу ерларнинг тақдири ярим аср давомида тушунчасида бирон ўзгариш бўлмаган, бефарқ, бефаол кишилар қўлига тушиб қолганлигидан хафа бўлиб кетасан киши...

Кўп ўтмай Улуғбек Орифжонов тилга олган район раҳбарларидан ҳам айнан «ҳаётга кенгроқ қараш» ҳақидаги буйруқнамо «жавоб» эшитдим. «Катта ишлар амалга оширилаётган пайтда «майда-чуйда» камчиликлар содир бўлиши табиий ҳол. Бунинг учун фақат улкан режалар ҳисоби билан фикр юритиш керак».

Мана шу тушунча натижасида ўн йиллар давомида аҳамият бермай келинган «майда-чуйда» камчиликлар ёмон ярадай авж олиб, Бўстонлиқ учун беҳудуд иқтисодий-экологик зарар келтиргани ҳозир ҳаммага аён бўлиб қолди. Айниқса, сув омбори қурилиши даврида атрофдаги бир нечта хўжаликлар ўз ерида бегона, омонат тургандай кун кечира бошлади.

Қайси бир иқтисодчи»нинг каромати билан ҳар йили район аҳолиси учун ажратиладиган кўмир фонди кескин қисқартириб ташланди, рўйхат орқали пилла қурти боқиш пайтида ёқиш учунгина бериладиган бўлди.

Табиат бошига оғир кўргилик олиб келадиган бу лоқайдлик кўпчилик томонидан қораланди, ёқилғи муаммоси оқилона ҳал этилсин деб район, область раҳбарлари номига узлуксиз шикоятлар ёзилди. Бироқ ҳеч ким эътибор бермади, ҳамма собитқадам режалар билан банд эди.

Айтишларича бир оила ўз эҳтиёжи учун йил давомида 7—8 кубометр ўтин сарфлайди. Бу ўн туп айни навқирон ёнғоқ дарахти ёки ўнлаб тоғ арчаси демакдир. Биргина Нанайда эса 350 хонадон бор...

Албатта бундай пайтда бирон одам ўз томорқасида кўкариб турган дарахтни кесмайди. Хуржунга арра билан болтани жойлаб, отуловни тоққа ҳайдайди... Икки-уч йил ўтгач юқорироққа, яна озгина вақтдан сўнг ундан ҳам баландроққа ҳайдайди.

Кекса, меҳнат ветерани, колхоз қурилишининг активларидан бири Асо бува Холматов 1938 йили айни шу Нанайда тоғдан бир туп арча кесиб тушган одамни бутун қишлоқ аҳли томонидан сазойи этилиб, кўпчилик жавобгарликка тортилсин, дея талаб қилганини эслайди.

Боғистон, Сижжак, Бурчмулла қишлоқлари атрофидаги боғларни кесиб олиш ҳақида буйруқ берилганида бирон кимса бу ишга қўл урмаганининг гувоҳи бўлганмиз. Бу табиий ҳол эди. Чунки ҳеч ким барқ уриб турган ям-яшил оламни ўз қўли билан пайҳон қилишни хоҳламасди.

Аммо, сув омбори территорияси деб эълон қилинган майдонни «тозалаш» керак эди — юзлаб гектар боғларга ўт қўйилди. Бу маълум даражада тоғлилар психологиясидан мустаҳкам ўрин олган маънавий-ахлоқий мезоннинг бузилишига олиб келди. Ҳеч ким дарахт кесишдан тап тортмайдиган бўлиб қолди. Аввал, барибир дарахтларни ёқиб юборишаркан деб кесишди. Сўнгра ёқилмайдиганларига ҳам болта тегди. Халқда бирники ўнга, ўнники туманга деган нақл бор...

Шу кунга келиб, ҳолдан тойган хўжаликларга қарам бўлиб қолган сув омбори атрофидаги айрим қишлоқларни «табиатни сақлаб қолиш» баҳонаси билан, кўчирма қилиш керак деган талқин ҳам гоҳо эшитилиб қолмоқда. Бу одамларни сарсон-саргардон қиладиган, давлат ва аҳоли учун ўта қимматга тушадиган талқиндир.

Модомики, асрлар давомида таркиб топган тоғ қишлоқлари ва у ерлардаги табиат олами тақдири ҳақида гап кетаётган экан, бу масалага ниҳоятда эҳтиёткорлик билан ёндашмоқ керак.

Вужудга келтириб қўйилган норасоликни «кўрпани куйдириш» йўли билан ҳал этилмайди. Табиат инсон билан гўзал. Унинг меҳрига, ардоғига муҳтож!

Дарвоқе, Пскомга эгалик қилиш учун янги даъвогарлар ҳам чиқиб турибди. Шунинг учун пайтдан фойдаланиб, бу водий тақдири билан боғлиқ бўлган яна бир нохушликдан кўпчиликни воқиф қилиб қўймоқчимиз. Ҳозир республика Энергетика ва электрлаштириш министрлиги айнан шу ерга қурилажак «кумуш косадай шаффоф денгиз, оппоқ мармар кошоналардан иборат посёлка ва қорли чўққиларга қадар ўрлаб кетган ям-яшил дала-боғлар» лойиҳасини қойилмақом қилиб ишлаб, ҳаммага кўз-кўз қилиб юрибди. Уни кўриб тасанно деяётганлар ҳам йўқ эмас.

Бироқ Пскомнинг қоқ кекиртагидан бўғиб, унинг азалдан дахлсиз бўлиб келган табиатини «сиртмоқ»қа солувчи бу режа жуда катта майдондаги боғу роғларга ўт қўйилишига, қарийб минг гектар унумдор ерларни сув остида ғарқ қилинишига олиб келади. Бу жабр-зулмга Пском бардош бера оладими, шулар ҳақида зукколик билан мушоҳада қилиб кўриш керак! Чунки ўнлаб саркаш дарё ва шовваларнинг «бошини қовуштирган», табиати ўта безовта бу водий шундоқ Тошкент устида ястаниб ётибди.

...Куни кеча қардош Қозоғистоннинг Олмаота шаҳри атрофларига мислсиз кўргиликлар солган Жомонкўл фожиаси бизларни яна бир карра ҳушёр бўлишга, табиат билан «ҳисоблашиб» иш юритишга ундайди.

ТВ — ТВ
ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА

22 февраль, душанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — «Жадвалдан ташқари поезд». Бадиий фильм. 10.20— Қишки Олимпиада ўйинлари. 13.25 ва 15.30 — Янгиликлар. 15.45 — Қайта қуриш прожектори. 15.55 — Молдавия телевидениесининг программаси. 16.55 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 19.55 — Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг 70 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. Байрам концерти. Танаффусда — Время. 23.45 — Дунё воқеалари. 23.55 — Ҳужжатли фильм.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — М. Лермонтовнинг эрксевар лирикаси. 10.05 — Итальян тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Табиатшунослик. 11.55 — Илмий-оммабоп фильм. 13.00 — Мен сен учун жавобгарман». Бадиий фильм. 14.20 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 15.45 — Ҳужжатли фильм. 16.05 — Янгиликлар. 16.15 — «Жангга фақат «қариялар» киради». Бадиий фильм. 17.45 — Музикали киоск. 18.15 — Ҳужжатли фильм. 18.25 — Янгиликлар. 18.35 — «Фронтдан салом». Бадиий фильм. 19.55 — Узоқ Шарқ. 20.05 — Концерт. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.50 — Қисқа ҳикоялар антологияси. 21.20 — Концерт. тугагач — Время. 22.30 — М. Глинканинг симфоник миниатюралари. 23.00 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 01.15 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.45 — Ҳужжатли фильмлар. 17.30 — Қизиқарли математика. 18.05 — Бойчечак. 18.35 — Адабий кўрсатув. 19.00 — Ахборот. 19.15— Телефильм. 19.35 — Ахборот. 19.55 — Москва. Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг 70 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. 21.30 — Время. 22.05 — «Генерал Раҳимов». Бадиий фильм. 23.45 — Ҳужжатли фильм.

УзТВ-II. 19.30 — «Тун ҳам бўлди, кун ҳам...» Бадиий фильм. 20.55 — Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига.

23 февраль, сешанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.00 — Армиянинг туғилиши. 9.30 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 13.10 — «Етти паҳлавон». Ҳарбий-ватанпарварлик ўйини. 14.25 — Ветеранлар, Сизлар учун. 15.15 — Ҳужжатли фильм. 15.40 — «Буйруқ». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 17.50 — Дунё воқеалари. 18.10 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 20.00 — Солдатлар куйлаганда. Солдат қўшиқлари Бутуниттифоқ телевизион фестивали. 21.30 — Время. 22.05 — Солдатлар куйлаганда (давоми). 23.35 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Теварак-атроф билан танишиш. 10.05 — Француз тили. 10.35 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Тарих. 12.05 — Француз тили. 13.05 — «Офицерлар». Бадиий фильм. 14.35 — «Йўл ёқасидаги уй». Фильм-балет. 15.15 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 16.15 — РСФСРда хизмат кўрсатган артист А. Наседкин (фортепьяно). 17.15 — Янгиликлар. 17.25 — Ҳужжатли фильм. 17.55 — «Икки ўртоқ хизматда». Бадиий фильмининг кўриги ва муҳокамаси. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Литва ССР Давлат филармонияси симфоник оркестрининг концерти. 21.30 — Время. 22.05 — «Старшина». Бадиий фильм. 23.35 — Фильм-концерт. 00.05 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум». 8.30 — «Ўлмаймиз, йигитлар!». Бадиий фильм. 16.05 — Мультфильмлар. 16.35 — Орлёнок-88. 17.35 — Ҳужжатли фильм. 18.00 — Тинчлик ва социализм таянчи. 18.15 — Туғилган кунинг билан, қадрдоним Армиям! 19.15 — Ахборот. 19.30 — Футбол. Ўртоқлик учрашуви. «Пахтакор» — «Қайрат» (Олмаота). 20.15 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига. 21.30 — Время. 22.05 — «Омадли «Чўртан» командири». Бадиий фильм. 23.40 — Хонадонингизга тинчлик бахшида этамиз.

УзТВ-II. 19.40 — Телефильм. 19.55 — «Орадан қанча йиллар ўтиб кетди». Бадиий фильм, 1-серия. 21.00 — Яна бир бор муаммоларимиз ҳақида. 21.30 — Время. **Фрунзе.** 22.05 — «Йўл бўлсин, солдат?» Бадиий фильм.

24 февраль, чоршанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 10.35 — Қувноқ стартлар. 11.20 ва 15.55 — Янгиликлар. 16.05 — Фан ва меҳнат иттифоқи. 16.35 — Ҳужжатли фильм. 16.45 — Тарих саҳифалари. 17.15 — Салом, музика! 18.05 — Ҳужжатли фильмлар. 18.55 — Дунё воқеалари. 19.15 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 21.30 — Время. 22.05 — «Виктория». Бадиий фильм. 23.30 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 01.40 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Музика. 10.05 — Немис тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Музика. 12.05 — Немис тили. 13.05 — «Старшина». Бадиий фильм. 14.30 — Ҳужжатли фильмлар. 15.00 — Янгиликлар. 15.10 — «Илк қувончлар». Бадиий фильм, 1-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Ритмик гимнастика. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 20.15 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — СССР Давлат телерадиоси рус қўшиқлари академик хори ҳузурида меҳмонда. 21.30 — Время. 22.05 — Совет Армияси Марказий уйида шеърият кечаси. 23.20 — Янгиликлар. 23.25 — «Тонгги почта».

УзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум». 16.45 — Ҳужжатли фильмлар. 17.30 — География. 18.05 — Фильм-концерт. 18.35 — Касблар ҳақида ҳикоялар. 19.15 — Ёшлик. 19.30 — Ахборот. 19.45 — «Ашаддий душман». Теленовелла. 20.10 — Кинолавҳа. 20.20 — Долзарб вазифа. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Созандалар ҳақида ҳикоялар. 21.30 — Время. 22.05 — Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари. 23.15 — Бугун оламда нима гап?

УзТВ-II. 19.25 — «Орадан қанча йиллар ўтиб кетди». Бадиий фильм, 2-серия. 20.30 — Бевосита мулоқот. 21.30 — Время. **Душанба.** 22.05 — «Иван Васильевич касбини ўзгартиради». Бадиий фильм.

25 февраль, пайшанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — «Қишлов». Бадиий фильм. 10.15 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 14.00 ва 15.45 — Янгиликлар. 15.55 — Қайта қуриш прожектори. 16.05 — Қувайтнинг серташвиш кунлари. 16.35 — Музикали хазина. 17.05 — Мультфильмлар. 17.25 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.10 — Ленин ва Грузия. Хотиралар, ҳужжатлар. 19.00 — Дунё воқеалари. 19.20 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 00.45 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Музика. 10.05 — Испан тили. 11.05 — Илмий-оммабоп фильм. 11.35 — Биология. 12.05 — Испан тили. 13.05 — «Опагинам». Бадиий фильм. 14.40 — Ҳужжатли фильмлар. 15.20 — Янгиликлар. 15.30 — «Илк қувончлар». Бадиий фильм, 2-серия. 17.20 — Янгиликлар. 17.30 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 18.30 — Санъат усталари. 19.40 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 20.20 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.35 — СССРда ЧССР маданияти кунларининг очилиши. Э. Сухоня. «Святоплук» операси. 21.30 — Время. 22.00 — Қайта қуриш прожектори. 22.10 — «Святоплук» операсининг давоми. 00.10 — Ҳужжатли фильм. 00.40 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум». 16.45 — Болалар учун фильмлар. 17.30 — Эстетика асослари. 18.05 — Мультфильм. 18.15 — Юлдузча. 19.00 — Инсон болаликдан бошланади. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Халқ контроли экрани. 20.30 — Ахборот. 20.50 — ЎзССР халқ артисти Дилафрўз Жабборова рақсга тушади. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.00 — Кино кўрсатув. 22.55 — Телефильм.

УзТВ-II. 19.25 — Кескин танқид остида. 20.10 — Реклама. 20.20 — «Жўра саркор». Бадиий фильм. 21.30 — Время. **Фрунзе.** 22.00 — «Жанжал». Бадиий фильм, 1-серия.

26 февраль, жума

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — «Виктория». Бадиий фильм. 10.30 — Фильм-концерт. 11.00 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 12.30 ва 15.05 —Янгиликлар. 15.15 —Агросаноат ишлари ва ташвишлари. 15.35 — Горький телевидение студиясининг программаси. 16.30 — Болалар учун кўрсатув. 17.00 — Иқтисодий билимлар асослари. 17.30 — Ёзувчи сўзи. 17.55 — Дунё воқеалари. 18.15 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 19.45 — «Бриллиант қўл». Кинокомедия. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.05 — СССР халқ артисти Т. Синявская концерти. 23.00 — Интерсигнал. 23.30 — Қишки Олимпиада ўйинлари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — К. Г. Паустовский. «Мешчера томони». 10.05 — Инглиз тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Музика. 12.05 — Инглиз тили. 13.05 — Ҳужжатли фильмлар. 13.55 — Янгиликлар. 14.05 — Қишлоқ янгиликлари. 15.05 — «Илк қувончлар». Бадиий фильм, 3-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.40 — Э. Межелелайтис. Лирик этюдлар. 19.30 — Ҳайвонот оламида. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Сен билан олам мунаввар». Бадиий фильм. 23.30 — Фильм-концерт. 23.50 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум. 16.45 — Болалар учун фильм. 18.05 — Мультфильм. 18.20 — Рус тили — барчага. 18.50 — А. П. Чехов. «Зўраки трагик». Сатирик новелла. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Гиёҳвандлик — оғир жиноят. 20.15 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Уйғур куйларидан концерт. 21.20 — Қайта қуриш прожектори. 21.30 — Время. 22.05 — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 23.05 — Бугун оламда нима гап? 23.20 — Телефильм.

УзТВ-II. 19.30 — «Қўрқувнинг давоси». Бадиий фильм. 21.00 — Шаҳар муаммолари ва юмушлари. 21.30 — Время. **Фрунзе.** 22.05 — Кўкламга шаймисиз? 22.20 — «Жанжал». Бадиий фильм, 2-серия.

27 февраль, шанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Ҳужжатли фильм. 9.30 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 10.00 — СССРда Ҳиндистон фестивали. 10.25 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 11.35 — Ҳайвонот оламида. 12.35 — Социализм мамлакатларида. 13.05 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 13.40 — Камалак. 14.00 — КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференцияси олдидан. 15.30 — Дунё воқеалари. 15.50 — Халқ чолғу садолари. 16.20 — Шеърият лаҳзалари. 16.25 — 9-студия. 17.25 — «Ўроқ тегмаган ёввойи гуллар». Бадиий фильм. 19.00 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Шанба оқшомида. 23.30 — Телефильм. 23.55 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Перспектива. Телевизион кўрсатув. 9.25 — В. Шекспир. «Гамлет». 10.15 — Гуллаб, яшна, замин. 11.15 — Здоровье. 12.00 — Дин ва сиёсат. 12.30 — Уй академияси. 13.00 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 14.00 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 14.30 — Автоҳаваскорлар, Сизлар учун. 15.00 — «Муҳаббат ҳисси». Бадиий фильм. 16.10 Қишки Олимпиада ўйинлари. 17.55 — КВН—88. 20.00 — Хайрли тун, кичкинтойлар 20.15 — Янгра, гармон. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Опагинам». Бадиий фильм. 23.50 — Ҳужжатли фильмлар. 00.35 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум. 8.30 — Ҳужжатли фильмлар. 9.30 — Мактаб ислоҳоти — ҳаётга! 10.20 — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети IX пленуми материаллари асосида. 10.50 — Китоб дўстлари. 11.40 — Оналар мактаби. 12.10 — Қайта қуриш йўлидан. 12.40 — Кишиларга қувонч улашиб... 13.10— Инсон ва замин. 14.10 — Чимёнда фристайл. 14.40 — «Сепсиз қиз». Спектакль. 17.55 — Ералаш. 18.10 — Фан уфқлари. 18.45 — Телефильм. 19.00 — Оқ бўрон. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Хат ва ҳаёт. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Дам олиш концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Эртага премьера. 23.20 — Тунги информацион — дам олиш программаси.

УзТВ-II. Душанба. 17.20 — Болалар учун концерт. 17.45 — Жаҳон бир ҳафта ичида. 18.00 — Театр учрашувлари. 19.00 — Новости. 19.20 — Ҳиндистонда СССР фестивали. 20.00 — Ахбор. 20.20 — «Минарҳарлик Жўра овчи». Бадиий фильм. 1-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Юмор кечаси.

28 февраль, якшанба

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ритмик гимнастика. 9.30 — Ҳамма нарсани билишни истайман! 9.45 — Спортлото. 10.00 — Будильник. 10.30— Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 — Тонгги почта. 12.00 — Ералаш. 12.15 — Музикали киоск. 12.45 — Қишлоқ янгиликлари. 13.45 — Здоровье. 14.30 — Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 16.00 — «Каролинанинг кумуш ипи». Бадиий фильм. 17.30 — Мультфильмлар. 17.50 — Объектив. 18.30 — Шеърият лаҳзалари. 18.35 — Халқаро панорама. 19.20 — Фигурали учиш. 20.20 — Тоқатсизлик ёки кинода ишлаш қандай? 21.30 — Время. 22.05 — Х. Фелисиано концерти. 23.00 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 24.00 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Зарядкага сафланинг! 8.50 — Онамларнинг мактаби. 9.20 — Портретлар. 10.20 — Социология: саволлар ва шарҳлар. 11.00 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 12.25 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 13.15 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 14.00 — Телевизион музикали абонемент. 15.00 — Ҳужжатли фильм. 15.20 — И. Стравинский. Скрипка ва оркестр учун концерт. 15.40 — Қишки Олимпиада ўйинлари. 18.55 — «Ўрмон бинафшалари». Бадиий фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Достоевский расмлари. 21.05 — Реклама. 21.10 — Камалак. 21.30 — Время. 22.05 — «Мухинни уйғотинг». Бадиий фильм. 23.25 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 8.00 — «Ассалому алайкум». 9.30 — Кунларимиз хроникаси. 10.30 — Биргаликда куйлаймиз. 10.50 — «Одам-амфибия». Бадиий фильм. 12.20 — Адолат Акбарова рақсга тушади. 12.45 — Туркистон Компартиясининг 70 йиллигига. 13.00 — Дўстлик экрани. 14.00 — Тунги информацион — дам олиш программаси. 15.30— ДОСААФ — мардлик майдони. 16.00 — Қўли гул кишилар. 16.10 — Реклама. 16.30 — Китоб — бизнинг дўстимиз. 17.30 — Санъат оламида. 18.00 — Ота-оналар университети. 18.30 — Халқ чолғу асбоблари ва баян ижрочилиги бўйича ёш созандалар V республика конкурси лауреатларининг концерти. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Халқ чолғу асбоблари ва баян ижрочилиги бўйича ёш созандалари V республика конкурси лауреатлари концертининг давоми. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Цирк! 21.30 — Время. 22.05 — Ахборот танқид қилади... 22.20 — Санъат усталари.

УзТВ-II. Душанба. — 17.50 — Реклама. 18.00 — Халқ ижодиёти. 19.00 — Новости. 19.15 — Негатив. Танқидий тележурнал. 20.00 — Ахбор. 20.15 — «Минарҳарлик Жўра овчи». Бадиий фильм, 2-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Шоми Душанбе.

• ЯКШАНБА САҲИФАСИ

Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз флотининг 70 йиллиги олдидан

ТУТАШ ЙЎЛЛАР

НАЖОТКОР

Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветерани, СССР ва Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси, иккита Қизил Юлдуз ордени ва қатор медаллар, Фахрий ёрлиқлар соҳиби, шахсий пенсионер Петр Тимофеевич Белявцов Боёвут районидаги «Боёвут» совхоз-техникумида яшайди. У бу ерда бир мактабда йигирма етти йил директорлик қилди.

Белявцовлар ўттизинчи йилларда Олтой ўлкасидан келишган.

Уруш бошланганда Петр 9-синфда ўқирди. Акалари фронтга кетишди. Унга навбат бир йилдан сўнг келди: Харьков танк билим юртида олти ой ўқигач, кичик лейтенант бўлди.

У Совет Иттифоқи Қаҳрамони Дикун командир бўлган танк батальонида хизмат қила бошлади. Улар Украинани, Молдавияни фашист босқинчиларидан озод қилдилар.

Руминиянинг Ясен шаҳри атрофида бўлган воқеа Петр Белявцов хотирасида ўчмас из қолдирди. Батальон шаҳар четида мудофаада турарди. Миналанган майдондан йўл очиб, олдинга қараб силжиш ҳақида буйруқ берилди.

— Рухсат берсангиз, ўртоқ майор, бу ишга мен раҳбарлик қилсам, — деди Петр Тимофеевич.

— Нега энди, — дея савол назари билан унга юзланди майор Е. Д. Кириенко.

— Акаларим фронтда ҳалок бўлишди, отам вафот этди, фарзандларим йўқ. Уйланган эмасман. Сизнинг эса уч фарзандингиз бор.

Петр Тимофеевич йўлга тушди:

— Ўзингни эҳтиёт қил,— деди майор унга омад тиларкан, — ҳали сен уйланишинг керак, сен ҳам фарзандли бўласан. Фронт ортидаги қизлар кўзлари тўрт бўлиб йўлингизда мунтазир.

Петр мина қўйилмаган жойни чамалаб олға қараб юрди. Олдидан бир уй чиқди. Пистолетини ўқлаб ичкарига кирди. Ҳаммаси шу ерлик аҳоли. Немисларни сўраб-суриштирди. Улар танк ва пиёдалари билан орқаларига қараб кетишибди. Петр бу ҳақда майорга ахборот берди. Батальон Петр белгилаб қўйган йўлдан олға силжий бошлади...

ГУЛДАСТА

Петр Тимофеевич Совет Иттифоқи Қаҳрамони Елена Стемпковская билан «Боёвут» совхозидаги мактабда бир синфда ўқишган.

— Мактабда ўқиб юрган чоғларимиздаёқ Елена бошқалардан ажралиб турарди, — дея ҳикоя қилди Петр Тимофеевич.

— Қайси фазилатлари билан? Аввало у ақл-фаросатли, шаддот, қўрқмас, дадил қиз эди. Спорт билан шуғулланарди. Бир куни биз чўмилиш мақсадида Сирдарё қирғоғига бордик. Ўшанда тўққизинчи синфда ўқирдик. Эрта баҳор эди, сув совуқроқ экан. Лена бир гапни айтиб қолди: «Болалар, биласизларми, бугун ўқитувчимиз Иван Григорьевичнинг туғилган куни».

И. Г. Карпичов биология фанидан дарс берарди. У ўқувчиларнинг энг севимли ўқитувчиси эди.

Лена дарёнинг нариги қирғоғига ишора қилди: «Қаранглар, лолақизғалдоқлар очилиб ётибди. Ўшалардан гулдаста ясаб, Иван Григорьевичга совға қиламизми?» Ҳаммамиз мум тишлагандай индамай турардик. Дарёнинг нариги қирғоғига ўтиш осонми? Шунда Лена:

— «Эҳ, болалар, болалар», — дея ечинди-да, ички кўйлакда боши билан сувга илдам шўнғиди ва дарё ўртасидаги «оролга» қараб сузиб кетди. Биз титраб, қақшаб, уялиб уни кузатардик. Лена қирғоққа чиқиб олди. Биз қарсак чалиб юбордик. У битта гулдаста қилиб, уни бир қўлида баланд кўтариб, иккинчи қўли билан биз турган қирғоққа қараб суза бошлади.

— Бу воқеани эсласам, Лена ўшанда ўзини қийинчиликларни енгиб ўтишга, жасоратга тайёрлаётган экан. Лена тўққизинчи синфни битиргач, Тошкентга педагогика институтининг тарих факультетига ўқишга кетди. Ўша йиллари ўқитувчилар тайёрлаш институтига тўққизинчи синфни битирганларни ҳам қабул қилишар эди. У ўқишга кирган йили уруш бошланди. Ўша йилиёқ ариза ёзиб кўнгиллилар қаторида фронтга кетди.

Лена Жануби-Ғарбий фронтга келганда Зимовенько станциясида қаттиқ жанг кетаётган эди. Беш кеча-кундуз жангчиларимиз мудофаада мардонавор туриб бердилар. Катта кучга эга бўлган фашистлар танк, самолётлар билан тўхтовсиз ҳужум қилиб турди. Улар бизнинг жангчиларимизни қисувга олди. Ўшанда Лена полк штабида ишларди, энг муҳим маълумотни беришни тугатганда Зимовенько станциясига немислар бостириб кирди. Лена ойнадан қараса, штабни қўлларида автомат ушлаган фашистлар ўраб олибди. У шу заҳотиёқ радиостанцияни портлатди, кейин қочиб кетмоқчи бўлиб қўзғалганда бинога немислар бостириб кирди. Елена икки фашистни ўз автоматидан отиб ўлдиришга улгурди. Деразадан кирган бир фашист унинг бошига автомат қўндоғи билан урди. У ҳушидан кетиб йиқилди.

Уни ҳушига келтирдилар ва сўроққа тутдилар. Корпус штабига қандай маълумот берганини сўрадилар. Елена лом-мим демади. Қиздан ҳеч қандай маълумот ололмасликларига иқрор бўлган фашистлар унинг икки қўлини кесиб ташладилар. Эртаси куни станция аҳолисини бир майдонга тўплаб, уни осишга олиб чиқдилар. Елена ўшанда шундай дея олди:

— Менинг қадрдонларим, йиғламанглар, фашистлар ҳаммамизни осолмайдилар. Ғалаба биз билан!

Унинг жангда кўрсатган қаҳрамонлиги ҳақида кўп ёзилган. Лена жасорат тимсоли бўлиб, қалбларимизда мангу қолди.

Совхозимизнинг истироҳат боғида унга бюст ўрнатилган. Бу ёдгорлик пойида ҳар доим Лена севган гуллар бўлади. Гулистон, Янгиер, ҳаттоки Тошкент шаҳридан пионерлар бу ерга келишади. Мен уларга Елена Константиновна Стемпковсканинг жасорати ҳақида ҳикоя қилиб бераман. Шу ёдгорлик олдида ўқувчиларни пионерга, комсомолга қабул қилиш тантаналари бўлади.

Т. ЖАМОЛОВ.

• ЯКШАНБА САҲИФАСИ

• Тожикистондаги Пушкин номли театр артисти Ҳожибой Тожибоевни Фарғона область Бағдод райони меҳнаткашлари доимо қизғин кутиб олишади. Унинг гастроллари яхши таассурот қолдиради.

Суратда: таниқли санъаткор Ҳ. Тожибоев Бағдод районидаги «Пахтакор» колхози трактор парки коллективи ҳузурида.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ фотоси.

КОНКУРС ҒОЛИБЛАРИ

Тошкентда ўзбек халқ чолғу асбоблари ва баян ёш ижрочиларининг V республика конкурси ниҳоясига етди. Тошкент Давлат консерваторияси, музика билим юртлари ва мактабларининг студентлари, тингловчилари иштирок этган бу ижодий мусобақада Н. Паганини, В. Моцарт, Ж. Россини каби буюк санъаткорлар, шунингдек, таниқли ўзбек композиторларининг асарлари янгради. Эндиликда анъанага айланиб қолган бу кўрик республикамиз ёшлари орасида музика санъатига, ижрочиликка қизиқиш тобора ортиб бораётганлигини кўрсатди.

Музика арбобларидан ташкил топган нуфузли жюри Тошкент Давлат консерваториясининг студентлари Ўктам Сайдалиев (дутор-бас), Ойбек Самадов (рубоб-прима), Ҳусан Машарипов (қашқар рубоби), Комил Шерматов (чанг), Глиэр номидаги республика билим юртининг талабаси Валижон Қўлдошев (қўбуз-контрабас). Ҳамза номидаги Тошкент музика билим юртининг студенти Ҳакимжон Азизов (най)ларни конкурс ғолиблари деб топиб, уларга иккинчи даражали диплом топширди. Дуторчилар Фарҳод Расулов, Султон Қосимов, найчи Саида Саидова, рубобчи Сиддиқ Абдураззоқов, чангчилар Дилшод Муталов, Баҳром Аҳмадалиевлар эса учинчи ўрин ва дипломга сазовор бўлдилар.

Ҳ. ИБРОҲИМОВ.

• *Ёшлар ижодидан*

ЎЗБЕКИСТОН, АЛЛАЛАРИНГДА...

Тонглар бағри мовий, ифорли,
Буғдойзордан келур хуш насим.

Туманларда ҳарир, зангори,
Булбулларда янграган сасим.

Тоғларимнинг чўққиларида
Осмонни кўтарган қўлларим,
Адирларнинг яшил бағридан
Ўтар ёлғизоёқ йўлларим.

Ялпиз исли шамолларингда
Оппоқ бўлиб ғарқ пишди тутлар.
Она юртим, хаёлларимда
Нажиб кунлар. Некбин умидлар.

Хуш мулойим, сут каби илиқ
Саҳарларинг симирганимда.
Орзуларга юрагим тўлиб,
Йироқларга югурганимда.

Ҳар тарафда мушку анбарлар,
Лолаларинг ёлқинин сездим.
Ҳа, мен билан алвон саҳарлар
Райҳон ҳидли шамоллар кездим.

Энтикади далаларингда
Турфа рангли нафасинг — бедор.
Ўзбекистон, аллаларингда
Уйғотгувчи илтижолар бор!

* * *

Ҳаммаёқ анвойи гулларга тўлмиш,
Ҳар ёқда қушчалар сайрайди бедор.
Менинг руҳимда ҳам зўр байрам бўлмиш,
Бугун сен тушимга кирибсан, баҳор!

Кўп узоқ йиллардан сўнгги висолга
Ўхшайди сен билан ушбу мулоқот.
Табиат ўхшайди ажиб хаёлга,
Хаёлга ўхшайди бул, гўзал ҳаёт!

Бу рангин, муаттар чечаклар аро
Қизчалар капалак сингари чопмиш.
Кўкда жим кезинган булутлар қаро
Ўзгариб бир гўзал мовий ранг топмиш.

Одамлар гуллардай куйламиш мамнун,
Қушлардай қўшиқлар айтмиш бағрингда.
Ташаккур, тушимга кирганинг учун!
Э, баҳор! Гул очган дарахтларингдан.

Дилимда бир қўрқув бировга солмиш,
Уйғониш бу сендан айрилиб қолиш.
Сен кетма, йўқолсин майли бу қўрқув,
Шоирлар айтгандай ухлайин мангу!
Мана ҳар томонда болалар қувнар,
Жажжи юзларида қувончлар ширин.
Ёмғирлар мовийдир, мовийдир сувлар,
Еллар энтикади оромбахш сарин!

Она

Ҳеч қаёққа бормайман энди,
Менга шу уй торми, она.

Дерлар, она кўнгли болада,

Бизда кўнгил борми, она.

Дилингизда ёшлар оқар-ку,

Кўришганда кўрсангиз ҳам тинч.

Наҳот бизни қувасиз мангу,
Наҳот бизга етолмайсиз ҳеч.

Ватан

Еруғлик бор талпинмоқда ҳам,

Эзгулик бор тинмас тақдирда.

Мен болангман бағрингдан изла,

Мен изларман сени бағримдан.

Дарахт

Учлари титраб турар,
Нега қимирлар дарахт.

Шамол йўқ. Тинч, осуда,
Дарахт қимирлар фақат.

Ўйлайди ҳайрон, ҳайрон,
Боқолмайди пойига

Пойида эса шу он
Кайфияти жойида,

Бепарво битта одам
Жим арра тортар эди.

Сен эдинг ўша одам,
Ўша одам, мен эдим.

Титраб тушди бешафқат,
Дарахт қалқиниб.... кетди

Сен эдинг ўша дарахт,
Ўша дарахт мен эдим.

Йўлдош ЭШБЕКОВ.

• *Спорт*

ХАЛҚАРО ЎРТОҚЛИК УЧРАШУВЛАРИ

Шу кунларда Афғонистон терма командаси футболчилари республикамизда меҳмон бўлиб туришибди. Улар Жиззахда дастлабки халқаро ўртоқлик учрашувида куч синашдилар, «Ёшлик» командаси билан учрашувда меҳмонлар дарвозага биронта ҳам тўп киритолмаган бўлсаларда, ҳужумкорлик ва ҳимояланишни ўрнига қўйишга ҳаракат қилишди. «Ёшлик» футболчилари 3:0 ҳисобида устун келдилар. Янгиер шаҳрида эса Афғонистон футболчилари Тошкентнинг «Пахтакор» командаси билан майдонга тушдилар. Мухлисларда яхши таассурот қолдирган бу учрашувда пахтакорчилар 3:1 ҳисобида муваффақият қозонишди. Афғонистон терма командаси таркиб топганига эндигина бир йил бўлишига қарамай, мутахассисларда умидворлик уйғотмоқда. Учрашувлар ўзига хос маҳорат мактабига айланмоқда. Наманганнинг «Навбаҳор», «Косонсойчи» ва Фарғонанинг «Нефтяник» коллективлари билан ҳам учрашувлар ўтказилади.

МАВСУМ АРАФАСИДА

Наманганда мавсумга ҳозирлик кўраётган Вильнюснинг «Жальгирис» командаси футболчилари ўртоқлик учрашуви ўтказишди. «Навбаҳор» коллективи билан ўйин дуранг билан тугади. Тўпларни «Навбаҳор» ўйинчиси Я. Ховмин билан меҳмонлардан В. Балтушликас дарвозага йўлладилар.

ҲАР ТЎҒРИДА

АЛЛЕРГИЯ ДАВОСИ

Сорбцион терапияни қўлланиш методлари Бутуниттифоқ марказининг ходимлари дарахтлар гуллаганда ҳосил бўладиган нафас қисиши, қовоқ салқиши, тошма-қичима, бурун битиши каби аллергик касалликларни даволашнинг янги самарали усулини ишлаб чиқишди.

— Гиппократ ҳам, — деб ҳикоя қилади шу марказнинг раҳбари, медицина фанлари доктори А. Дмитриев, — кишиларни писта кўмир билан даволашни айтиб ўтган. — Табобат отаси бундай касаллик ва заҳарланишларни даволашда писта кўмирдан фойдаланган. Биз эса писта кўмирни истеъмол қилинишини бирмунча замонавий ва қулай бўлган, активлаштирилган кўмир— карболен билан алмаштирдик, холос. Бу ҳапдорини қабул қилиш миқдори киши вазнига кўра белгиланади.

• *Ҳодиса*

ҚИДИРУВ

Тонг отишига ҳали вақт бор. Андижон область ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг навбатчилик қисмига область касалхонасининг травматология бўлимидан, бизга маҳаллий аэропорт ходими М. Мамадалиев оғир аҳволда олиб келинди, деб қўнғироқ қилишади. У Андижон — Ўш йўлида номаълум кишилар Давлат автомобиль инспекциясининг икки ходимини ўлдириб кетишганини хабар қилди. Қотиллар Мамадалиевдан якка-ю ягона гувоҳ сифатида қутулишга ҳаракат қилган эдилар.

Ҳодиса рўй берган жойга оператив группа жўнаб кетади. Шаҳар кўчалари ҳали қоронғи ва жимжит эди.

Бозор яқинида номер белгиларисиз, баллонлари бўшатилган, эгаси ташлаб кетган «Жигули» турарди. Унинг ёнида, бироз ёғиб ўтган қор устида икки киши ётарди.

Бу воқеа тўғрисида Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлигига хабар қилишди. Зудлик билан Тошкентдан бир гуруҳ тажрибали ходимлар учиб келишади. Жиноятни очиш штабига министрнинг биринчи ўринбосари, милиция генерал-майори Э. А. Дидоренко бошчилик қилди.

Хўш, бу машъум тунда қандай воқеа юз берди?

31-постда навбатда турган катта лейтенант И. Мадаминов ва старшина А. Хўжамовлар «Жигули» ҳайдовчиси тезликни ҳаддан ташқари ошираётганини пайқаб қолишади. ГАИ инспекторларининг машинани тўхтатиш ҳақидаги талаблари эътиборсиз қолди. Автомашина улар ёнидан ғизиллаб ўтиб кетди.

Машинани қувиш бошланди. Милициянинг «Волга»си орадан кўп ўтмай тартиб бузувчиларни йўл четкасига суриб чиқарди. И. Мадаминов ҳужжатларни кўрсатишни сўради. Машина ичкарисидагилар шошиб қолиб, пичир-пичир қила бошладилар.

— Ҳужжатлар йўқ, — деди ҳайдовчи. Катта лейтенант тезлик билан ўт олдириш калитини чиқариб олди. Бу пайтда мотороллерда М. Мамадалиев етиб келди. Ундан қонун бузувчилар ушланганлиги тўғрисидаги актни тузиш пайтида холис гувоҳ бўлишни сўрадилар. Воқеанинг бундай кескин тус олиши машинада ўтирганларни хавотирга солиб қўйди. Кейинчалик маълум бўлишича, улар, Ўш областининг Ленин районида босқинчилик қилиб, «иш»ни битириб қайтаётган эканлар.

Ҳаммаси саноқли дақиқаларда юз берди. Бирин-кетин уч марта ўқ овози эшитилди. ГАИ ходимларига қараб отишарди. Гувоҳни эса шафқатсизлик билан калтаклашди. «Жигули» ҳайдовчиси қўрққанидан калитни синдириб қўйди. Машинани юргизгунча номерни синдириб ташлашди. Ундаги юкларни «Газ-24»га ташиб ўтишди. М. Мамадалиев бир амаллаб мотороллерда қочишга муваффақ бўлди. Аммо унга етиб олиб, уриб кетишди. Қотиллар белгили машинада узоққа кетиб бўлмаслигини яхши тушунардилар. Шу боис улар «Волга»ни совхоз боғига олиб кириб, бензин қуйиб ёқиб юбордилар. Кейин эса далама-дала қочиб, йўл-йўлакай қурол-яроғларини ташлаб кетдилар.

Бир соат мобайнида республика ички ишлар органларининг барча бўлинмалари жанговар тайёргарлик ҳолига келтирилди. Бир пайтнинг ўзида Андижон, Фарғона, Наманган, Ўш, Ленинобод областлари территорияларида қидирув олиб борилди.

Ягона «дастак» бўлган «Жигули» изқуварларни Қирғизистоннинг Мойлисой шаҳрига олиб келди. Ўн тўққиз ёшли Петр Овчинников автомашинанинг эгаси эканлиги аниқланди. Азонда, соат олтиларда унинг дўсти В. Витмарнинг уйқусини бузишга тўғри келди. Орадан кўп ўтмай Овчинниковнинг акаси Виктор ҳам топилди. Бу гуруҳнинг сўнгги аъзоси Қирғизистоннинг Қизилжаридан топилди. У илгари бир неча марта судланган А. Чернов эди.

Қўлга олинганлар тинтув қилинганда олтита овчилар милтиғи, кўплаб миқдорда ўқ-дори, самогон аппарати, салкам тўрт килограмм наша чиқди.

Операция 66 соат давом этди. Ҳозир тергов бормоқда. Қамоққа олинганларнинг айбини суд белгилаб беради.

Суратда: Андижон область ички ишлар бошқармаси эксперт-криминалистика бўлимининг лабораториясида. Чапдан ўнгга — эксперт, милиция лейтенанти С. В. Нежурин, катта эксперт, катта лейтенант Е. А. Шалигин ва бўлим бошлиғи У. З. Гайнутдинов.

Б. ЮСУПОВ, Р. АШУРОВ.
фотоси (ЎзТАГ).

• *Ҳажв бурчаги*

КУЛ

«Прогресс» колхозининг ҳар гектар ердан 300 центнердан картошка етиштиргани бутун областга овоза бўлди. Ҳар куни тўп-тўп делегациялар, мухбирлар... Ҳаммасига ютуқ калити ҳақида гапириб бериш керак. Эҳ-ҳе...

Аммо колхоз раиси Баракаев «ўз сир»ини ҳеч кимга ошкор этишни истамасди. Лекин бир фан кандидати ёпишганича ёпишиб олди.

— Тушунсангизчи, тажрибангизни оммалаштириш лозим. Барчасини батафсил гапиринг. Бу ерда докторликка лойиқ материал борлигини сезиб турибман.

Баракаевнинг тоқати тугади:

— Ахир, айтдим-ку мен сизга, бизнинг ишимизда фанга ароқли ҳеч гап йўқ.

— Демак, сиз тажрибангизнинг оммалашувини истамайсиз?

Раис охири чидай олмади:

— Хўп, яхши. Яқинроқ ўтиринг. Эшитинг, аммо ҳеч нарса ёзманг. Биз ҳар куни кўрсатмалар оламиз. Уларнинг барчаси қоғозга ёзилади. Кўрсатма-маслаҳатлар шунчалик кўпки... Қандай қилиб экиш керак, қаерга экиш керак, картошканинг пўстлоғи қалин бўлиши учун нима қилиш лозим. Йиригини ва майдасини ажратиш зарур ва ҳоказо-ҳоказолар.

Бу қоғозларни ўқиб тартибга келтириб қўйиш учун уч кишини ажратдик. Кўрсатмалар эса тўп-тўп келгани-келган. Уч ходим уларни эплай олмай қолди. Яна икки ходим ажратдик. Ана, тушундингизми, қоғозларнинг ўзи билан беш киши банд. Нима қилишни ўйлаб қолдик. Одамлардан маслаҳат сўрадик. Ҳаммасини тўплаб ёқиш керак, деди бир ходимимиз. Агроном эса ажойиб маслаҳат берди.

— Агар қоғозлар ёқилса, анчагина кул чиқади, — деди у. — Кул эса, барчага маълумки, ажойиб ўғит. Кулдан чиққан ўғит билан картошказорни ўғитласа, ажойиб ҳосил олиш мумкин. Ундан ташқари, кул картошканинг ашаддий душмани бўлган колорадо қўнғизларини қириб ташлайди. Бу қўнғизга қарши нималар қилмадик дейсиз, бўлмади.

Биз қоғоз йиғиш пунктлари очдик. Қоғозни ёқамиз-у кулини далага жўнатамиз... Мана, «сир»имизнинг бўлгани шу!

Илмий ходим ҳайратидан стулдан йиқилиб тушай деди. Раис эса унга яқинлашиб, қулоғига шивирлади:

— Хоҳласангиз яна бир «сир»ни айтаман.

— Гапиринг! — Олимга жон кирди.

— Фақатгина сизларнинг илмий-текшириш институтингиздан картошка технологияси ҳақида келган брошюраларнинг ўзидан 15 шкаф тўла эди. Ажойиб кул пайдо бўлди. Колорадо қўнғизларига зап қирон келтиряпти-да!

Эркин МУЗАФФАРОВ.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

• ЯКШАНБА САҲИФАСИ

• ЯКШАНБА САҲИФАСИ

• *Ахборот*

Пойтахтликлар дастурхонига

● Қашқадарё области сохибкор ва боғбонлари умумиттифоқ фондига ҳисса қўшиб келмоқдалар.

Яқинда Москванинг Люблин райони меҳнаткашлари дастурхонига 113 тонна мева, сабзавот, полиз ва консерва маҳсулотлари жўнатилди.

М. КАРОМОВ.

• *Тингланг, томоша қилинг*

21 ФЕВРАЛЬ, ЯКШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ритмик гимнастика. 9.30 — Ҳужжатли фильм. 9.45 — Спортлото. 10.00 — Будильник. 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 — Тонгги почта. 12.00 — XV қишки олимпиада ўйинлари. 13.30 — Музикали киоск. 14.00 — Қишлоқ янгиликлари. 15.00 — «Оддий жангчилар». Фильм-спектакль. 17.15 — СССР халқ артисти Б. Штоколов ижросида қадимий романслар. 17.50 — «Сени севаман, ҳаёт». Фотоконкурснинг очилиши. 18.05— Халқаро панорама. 18.50 — «Кичик ороллардаги саргузаштлар». Бадиий фильм. 20.00 — XV қишки олимпиада ўйинлари. 21.30 — Время. 22.00 — XV қишки олимпиада ўйинлари. 23.00 — Чанғи спорти. 24.00 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Зарядкага сафланинг! 8.45 — Горизонт киноальманахи саҳифаларида. 9.30 — Совет поэзияси. 10.05 «Уч ўлчамли бешта ҳалқа». Ҳужжатли фильм. 11.10 — Портретлар. 12.10 — Иқтисодий билимлар асослари. 12.45 — Компьютер билан диалог. 13.30 — XV қишки олимпиада ўйинлари. 15.30 — Ҳужжатли фильм. 15.50 — Камалак. 16.20 — Останкино концерт студиясида. 18.00 — Телевизион музикали абонемент. 18.55 — Эстония телевидениесининг программаси. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Ҳужжатли фильм. 20.55 — Концерт. 21.30 — Время. 22.00 — «Мен сен учун жавобгарман». Бадиий фильм. 23.20 — Эстрада концерти. 23.35 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 8.00 — «Ассалому алайкум». 9.30 — Ҳужжатли фильмлар. 10.20 — Виргаликда куйлаймиз. 10.40 — Қувноқ стартлар. 11.40 — Уй қандай қурилади? 12.10 — «Омон бўлсанг, унутма». Телеспектакль, 1-қисм. 13.10 — Шахмат мактаби. 13.40 — «Омон бўлсанг, унутма». Телеспектакль, 2-қисм. 14.45 — Биз қандай дам оляпмиз? 15.55 — Ёшлик. 17.10 — Буни ҳамма билиши ва уддалаши керак. 17.40 — Ҳужжатли фильм. 18.00 — Мультфильм. 18.30 — Санъат ғунчалари. 19.00 — Тил — маданият кўзгуси. 19.30 — Ахборот. 19.45 — X халқаро Тошкент кинофестивали олдидан. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ш. Файзуллаев ва С. Ўдаева куйлайди. 21.30 — Время. 22.00 — «Ахборот» танқид қилади. 22.15 — ЎзССР халқ артисти Коммуна Исмоилованинг юбилей кечаси.

ЎзТВ-II. Душанба. 18.05 — Реклама. 18.15 — Ижод саҳифалари. 19.00 — Новости. 19.15 — Театр учрашувлари. 20.00 — Ахбор. 20.15 — «Қўшимча поезд иккинчи йўлга келиб тўхтайди». Бадиий фильм, 2-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Шоми Душанбе. 23.05 — Телефильм.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Янги музикали ёзувлар. 9.15 — Табассум. 10.15 — С добрым утром! 11.30 — Сиҳат-саломатлик. 12.10 — Ишчинома. 12.30 — Қувноқ тароналар. 13.00 — Чорвадор. 13.30 — М. Бернес ёзувлари янграйди. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Театр микрофон олдида. 17.15 — Музика — ҳаётим менинг. 18.15 — Чехословакияда февраль воқеаларининг 40 йиллигига. 18.30 — Музикали салом. 19.20 — Ёшлик. 19.50— Халқаро кундалик. 20.45 —Халқ ансамблларининг концерти. 21.15 — Табассум. 22.45 — XV қишки олимпиада ўйинларида. 23.00 — Оқшом тўлқинларида

Р. — 08554. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. — 44 ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12